

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра дошкільної та початкової освіти

**ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ:
НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Кваліфікаційна робота здобувача
освітнього ступеня магістр
спеціальності: 013 Початкова освіта
освітньої програми:

Початкова освіта. Інклюзивна освіта

Карп Крістіни Дмитрівни

Керівник: к. пед. н., в.о.доц. Сич Ю. І.

Рецензент: директор Ізмаїльської гімназії
№2 з початковою школою Цибулько Т. М.

Робота допущена до захисту
на засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти
(назва випускової кафедри)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р.

Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище, ініціали)

Робота пройшла публічний захист
на відкритому засіданні ЕК
«____» _____ 20____ р.

Оцінка _____
(за стобальною шкалою) (за традиційною шкалою)

Голова ЕК

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	9
1.1. Сутність поняття та структура читацької компетентності в контексті початкової	9
1.2. Психолого-педагогічні особливості формування читацьких навичок у молодшому шкільному віці.....	15
1.3. Умови ефективного розвитку читацької компетентності в початковій школі.....	22
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	30
2.1. Цифрові технології в сучасному освітньому просторі.....	30
2.2. Огляд цифрових ресурсів і платформ для формування читацьких навичок	34
2.3. Вплив цифрових технологій на мотивацію до читання та інтерес до літератури.....	41
2.4. Переваги і ризики використання цифрових технологій у навчанні читання	44
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	49
3.1. Організація та методика проведення педагогічного експерименту	49
3.2. Аналіз результатів дослідження	52
3.3. Методика з ефективного застосування цифрових технологій у процесі формування читацької компетентності молодших школярів.....	64
Висновки до розділу 3	70
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Стрімкий розвиток цифрових технологій у XXI столітті суттєво змінює освітній процес, відкриваючи нові можливості для формування ключових компетентностей учнів початкової школи. Однією з найважливіших є читацька компетентність, яка виступає основою успішного навчання, критичного мислення, уміння, уміння працювати з інформацією та адаптуватися до сучасного інформаційного середовища [1, с. 8-10; 53, с. 26-32]. У контексті реформування української освіти та реалізації Концепції «Нова українська школа» формування читацької компетентності набуває особливої актуальності, адже передбачає розвиток уміння розуміти, інтерпретувати та критично оцінювати тексти різних типів [28, с. 18-20].

Проблемі читацької компетентності присвячено багато теоретичних та експериментальних досліджень науковців (Т.Г. Лубенець, О.Ф. Музиченко, Н.Ф.Скрипченко, О.Я. Савченко В.О. Науменко, В.А. Кирюшкін, А.П. Шанько, Ш.А. Амонашвілі, І.П. Гудзик). Питання використання цифрових освітніх технологій та розвитку читацької компетентності в умовах сучасної освіти досліджували В. Ю. Биков, О. І. Пометун, Н. В. Морзе, Т. С. Яценко, О. В. Джежелей, Г. М. Коваль.

У сучасних умовах цифровізації освіти дедалі більшого значення набуває використання електронних ресурсів, інтерактивних платформ і цифрових інструментів, здатних підвищити інтерес молодших школярів до читання та сприяти розвитку їхніх читацьких навичок [76, с. 78-86]. Дослідження показують, що цифрові освітні технології дозволяють індивідуалізувати навчання, урізноманітнювати форми подання текстового матеріалу, забезпечувати зворотній зв'язок та стимулювати мотивацію до читання через ігрові та мультимедійні засоби [78, с. 31-34; 83, с. 210-214].

Разом і з тим, попри значний потенціал цифрових технологій, залишається недостатньо дослідженим питання їх педагогічно обґрунтованого застосування у розвитку читацької компетентності молодших

школярів. Особливої уваги потребують такі аспекти, як психологічна готовність дітей молодшого шкільного віку до роботи з цифровими матеріалами, критерії добору електронних ресурсів, баланс між традиційними й цифровими форматами читання, а також можливі ризики надмірної цифровізації навчального процесу [80, с. 155-165; 79, с. 114-119].

Сучасні тенденції розвитку освітнього простору засвідчують, що цифрові технології дедалі частіше стають не додатковим, а повноцінним компонентом навчального процесу. У початковій школі їх застосування має особливе значення, оскільки саме в молодшому шкільному віці закладаються основи навчальної діяльності, формується внутрішня мотивація, пізнавальна активність та предметні компетентності, зокрема читацька. Ефективне поєднання традиційних методів навчання читання з цифровими інструментами сприяє створенню розвивального освітнього середовища, яке відповідає потребам сучасної дитини, що зростає в умовах інформаційного суспільства.

Поряд із цим, важливим викликом для педагогів є забезпечення педагогічної доцільності використання цифрових технологій. Необхідним стає зважений підхід до їх інтеграції: добір ресурсів, які відповідають віковим особливостям дітей, формування цифрової грамотності учнів, дотримання санітарно-гігієнічних норм та оптимального балансу між роботою в цифровому середовищі й традиційними формами навчальної діяльності. Таким чином, важливого значення набуває підготовка майбутніх і практикуючих учителів початкової школи до ефективного та безпечного використання цифрових засобів у розвитку читацьких навичок.

Наукові дослідження останніх років підкреслюють, що розвиток читацької компетентності з використанням цифрових інструментів має значний вплив не лише на техніку читання, а й на розвиток вищих когнітивних умінь – уміння аналізувати, інтерпретувати, оцінювати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, працювати з мультимодальними текстами. Особливої уваги заслуговує формування

критичного мислення, оскільки саме молодший шкільний вік є чутливим періодом для розвитку основ інформаційної культури.

На жаль, актуальні наукові дані в Україні вказують на негативну динаміку рівня читацької грамотності серед школярів. Ця тенденція зумовлена комплексом причин, серед яких виділяються: зменшення інтересу до читання під впливом поширення цифрових технологій; недостатня увага в освітньому процесі до формування навичок текстового аналізу; відсутність цілісної стратегії розвитку читацької компетентності [22, с. 32-33].

Також у контексті цифровізації освіти актуальним є питання інклюзивності, адже цифрові технології можуть стати ефективним інструментом навчання дітей з особливими освітніми потребами. Інтерактивні вправи, аудіотексти, адаптивні платформи та мультимедійні матеріали здатні підтримати індивідуальний темп опанування читацьких навичок і сприяти зниженню навчальних бар'єрів. Це підтверджує необхідність глибокого наукового обґрунтування методики використання цифрових ресурсів у різних категорій молодших школярів.

Крім того, розвиток читацької компетентності в умовах цифровізації невід'ємно пов'язаний із формуванням мотивації до читання. Цифрові інструменти, побудовані на ігрових, мультимедійних та інтерактивних підходах, здатні перетворити процес читання на захопливу діяльність, проте водночас потребують контролю та педагогічного супроводу, щоб уникнути формального виконання завдань і заміни читання переглядом візуальних матеріалів. У зв'язку з цим методика роботи з цифровими ресурсами повинна бути спрямована на підтримку осмисленого читання, розвиток читацької самостійності та інтересу до текстів.

Усе це свідчить про актуальність комплексного дослідження ролі цифрових технологій у формуванні читацької компетентності учнів початкової школи. Наукове обґрунтування, систематизація та експериментальна перевірка ефективних шляхів використання цифрових інструментів у навчанні читанню сприятимуть удосконаленню методичної

підготовки педагогів, підвищенню результативності освітнього процесу та забезпеченню якісної читацької підготовки молодших школярів відповідно до вимог Нової української школи.

Актуальність теми магістерського дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних шляхів поєднання цифрових технологій і традиційного навчання читання, що відповідає сучасним освітнім вимогам і віковим можливостям молодших школярів.

Метою магістерського дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності використання цифрових технологій як засобу розвитку читацької компетентності молодших школярів.

Об'єктом дослідження є процес формування читацької компетентності в початковій школі.

Предмет дослідження – цифрові технології як засіб розвитку читацької компетентності молодших школярів.

Для досягнення мети визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати наукові підходи до поняття «читацька компетентність» та її структури.
2. Визначити психолого-педагогічні особливості формування читацьких навичок у молодшому шкільному віці
3. Розглянути умови ефективного розвитку читацької компетентності в початковій школі.
4. Охарактеризувати можливості цифрових технологій у розвитку читацької компетентності молодших школярів.
5. Розробити та експериментально перевірити ефективність методики з застосування цифрових технологій у процесі формування читацької компетентності у початковій школі.

Методи дослідження: теоретичний аналіз літератури, спостереження, педагогічний експеримент, анкетування, тестування, статистична обробка результатів.

База дослідження: Ізмаїльська гімназія №2 з початковою школою Ізмаїльського району Одеської області. В дослідженні прийняло участь 50 учнів, середній вік опитуваних – 10-11 років.

Наукова новизна полягає у виявленні педагогічних умов ефективного використання цифрових технологій для розвитку читацької компетентності молодших школярів.

Практичне значення дослідження полягає в розробці методичних рекомендацій для вчителів початкових класів щодо використання цифрових технологій у навчанні читанню.

Публікації. Результати проведеного дослідження висвітлено в наступних наукових публікаціях:

Карп К. Роль сучасних технологій у розвитку читацької компетентності молодших школярів. За матеріалами X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями європейського наукового простору: пошук студента». (16 травня 2025р.). Вип. 15. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2025. С.32-35.

Карп К. Цифрові технології як засіб розвитку читацької компетентності у початкових класах. Advanced Technologies in Scientific Research: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity. November 19-21, 2025. Rotterdam, Netherlands. pp,479-484.

Структура роботи включає вступ, три розділи з висновками до кожного, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінка.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

1.1. Сутність поняття та структура читацької компетентності в контексті початкової

Сучасний етап реформування вітчизняної системи освіти, відображений у Законах України «Про освіту» [49], «Про повну загальну середню освіту» [50] та Концепції Нової української школи (НУШ) [27], знаменує перехід до компетентнісної парадигми. Цей підхід фокусується на формуванні здатності учнів успішно діяти в життєвих ситуаціях, використовуючи знання, уміння, навички та цінності. Формування ключових компетентностей є стратегічним завданням школи, починаючи з початкової ланки.

Компетентність – це спроможність людини ефективно взаємодіяти, навчатися, соціалізуватися, виконувати професійну діяльність, а це все виникає на основі умінь, знань та навичок, поглядів, мислення, цінностей та ін. [20, с. 12].

Компетентність – суб'єктивна оцінка; особиста якість кожної людини, котра проявляється в умінні знаходити рішення в нестандартних або складних ситуаціях [40, с. 5-6].

Серед ключових компетентностей, визначених Державним стандартом початкової освіти [48], особливе місце посідає читацька компетентність. Її фундаментальне значення полягає в тому, що читання є універсальним інструментом пізнання, доступу до культури, необхідною умовою успішного навчання з усіх предметів та особистісного розвитку. Розвинене вміння читати з розумінням, аналізувати, інтерпретувати та критично оцінювати інформацію є базою для формування інших ключових компетентностей [27, с. 18], а отже, і для повноцінної участі особистості в сучасному суспільстві.

У науково-педагогічній літературі читацька компетентність розглядається як складне, інтегративне утворення.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення читацької компетентності
в науково-педагогічній літературі

Автор	Визначення
О. Я. Савченко	Читацька компетентність – це особистісне утворення, що характеризується сформованістю знань, умінь, способів діяльності та ціннісних ставлень у сфері читання, які виявляються у вирішенні навчальних і життєвих завдань [57, с. 25].
М. С. Вашуленко	Читацька компетентність – це комплекс навичок та знань, який дозволяє людині ефективно взаємодіяти з текстами. Це не просто вміння читати слова, а й здатність розуміти їхній зміст, оцінювати, формувати власне ставлення та використовувати отриману інформацію для вирішення життєвих завдань, розширення кругозору та задоволення духовних потреб [38, с. 34].
Т. Яценко	Читацька компетентність – це вміння та бажання людини самостійно знаходити, засвоювати та використовувати знання та навички, пов'язані з читанням, щоб успішно займатися читанням, розвиватися самому та вдосконалювати свої читацькі здібності [75, с. 47].
Н. Чепелева	Читацька компетентність визначається як інтегральна характеристика особистості, що включає сукупність когнітивних та особистісних якостей, які забезпечують ефективну взаємодію з текстовим матеріалом. Ця взаємодія передбачає не лише пасивне сприйняття, але й активне аналітичне та дослідницьке осмислення змісту, встановлення діалогу з автором через критичну оцінку, постановку запитань та формування власної інтерпретації. Крім того, читацька компетентність охоплює здатність до оцінки літературного твору, визначення його естетичної та культурної цінності, а також до висловлення аргументованої особистої позиції та обміну враженнями [72, с. 58].
Т. Хорошковська	Формування читацької компетентності передбачає розвиток у учнів навичок ефективного використання інформації, витягнутої з текстів, в контексті навчальної діяльності, а також в умовах позашкільного життя і в перспективі професійної діяльності. Ця компетентність є динамічною характеристикою особистості, схильною до безперервного вдосконалення в процесі різноманітних видів діяльності та міжособистісної взаємодії протягом усього життєвого шляху [69, с. 73].

Продовження таблиці 1.1

Г. Коваль та інші	Формування читацької компетентності передбачає розвиток у учнів навичок ефективного використання інформації з текстів, в контексті навчальної діяльності, а також в умовах позашкільного життя і в перспективі професійної діяльності. Ця компетентність є динамічною характеристикою особистості, схильною до безперервного вдосконалення в процесі різноманітних видів діяльності та міжособистісної взаємодії протягом усього життєвого шляху [25, с. 81].
-------------------	---

Читацька компетентність – вміння ефективно взаємодіяти з текстом у різних життєвих ситуаціях, від пошуку інформації до аналізу складних текстів, використовувати читання як інструмент для навчання [17, с. 102].

Читацька компетентність молодшого школяра – це сукупність умінь і навичок, які дозволяють учню ефективно працювати з текстом: розуміти його зміст, аналізувати, оцінювати та використовувати отриману інформацію. Це не лише вміння читати, а й здатність мислити критично, аналізувати літературні твори та проявляти творчість [45, с. 14].

Формування читацької компетентності є центральним завданням початкової школи, оскільки саме в цьому віці закладаються її основи: механізми читання, смислове сприйняття, читацький досвід і ставлення до читання [55, с. 22]. Від успішності вирішення цього завдання залежить подальша навчальна траєкторія дитини та її розвиток. Читання сприяє розвитку мислення, уяви, пам'яті, мовлення, емоційної сфери [31, с. 44]. Державний стандарт [48] детально визначає очікувані результати навчання, пов'язані з різними аспектами роботи з текстом та інформацією.

Читацька компетентність має складну, багатокомпонентну структуру. Узагальнюючи підходи, зокрема О. Я. Савченко [57], можна виділити такі ключові компоненти:

- Мотиваційно-ціннісний компонент: Відображає ставлення до читання, інтерес, розуміння його цінності та бажання читати. Формування внутрішньої мотивації є пріоритетним [57, с. 25, 31, с. 44].

- Операційно-технічний компонент: Охоплює навички правильного, свідомого, швидкого та виразного читання (вголос і мовчки), розуміння графіки, розпізнавання слів, дотримання норм вимови. Це база для розуміння тексту [55, с. 20].

- Когнітивний (змістовий) компонент: Стосується розуміння тексту на різних рівнях та вміння працювати зі змістом: розуміння фактажу, теми, ідеї, причинно-наслідкових зв'язків, лексики; інтерпретація; аналіз структури; узагальнення; критичне осмислення [7, с. 33]. Розвиток потребує цілеспрямованої роботи [55, с. 22].

- Діяльнісний (практичний) компонент: Відображає здатність застосовувати читацькі вміння на практиці: самостійний вибір книг, робота з різними типами текстів та джерелами інформації (довідники, медіа), використання читання для вирішення завдань, культура читання. Підкреслює функціональність компетентності [57, с. 25].

- Емоційно-вольовий компонент: Включає здатність до емоційного відгуку на прочитане та вміння регулювати власну читацьку діяльність (увага, посидючість, подолання труднощів, самоконтроль) [31, с. 46].

Усі ці компоненти тісно взаємопов'язані: техніка читання впливає на розуміння, розуміння та успіх – на мотивацію, мотивація – на читацьку практику тощо. Тому формування читацької компетентності потребує комплексного підходу, спрямованого на розвиток усіх її складових [57, 55]. Структура та зміст компетентності деталізовані в очікуваних результатах навчання Державного стандарту початкової освіти [48, с. 14], а для їх оцінки розробляються відповідні інструменти [41].

Підсумовуючи, читацька компетентність – це складне інтегративне утворення, що поєднує мотиваційні, технічні, когнітивні, діяльнісні та емоційно-вольові аспекти. Її формування є пріоритетом початкової освіти в Україні. Глибоке розуміння сутності та структури є передумовою для визначення ефективних шляхів її розвитку, зокрема із залученням цифрових

технологій, що буде розглянуто далі. Усвідомлення багатокomпонентності дозволяє вчителю системно планувати роботу.

У контексті сучасних підходів до навчання важливо підкреслити, що читацька компетентність розглядається не лише як результат формування окремих умінь, а як динамічний процес, який розгортається протягом усього молодшого шкільного віку. Вона формується поступово: від оволодіння базовими графічними та фонетичними навичками до осмисленого та критичного читання, здатності здійснювати рефлексію й інтегрувати прочитану інформацію у власний досвід. Дослідники наголошують, що саме системність та послідовність у розвитку різних компонентів читацької компетентності є визначальною умовою успішного формування цього складного утворення.

Важливим теоретичним аспектом є розуміння того, що читацька компетентність має культурологічну основу, оскільки читання забезпечує засвоєння духовних і культурних цінностей, відкриває доступ до літературної спадщини та формує світогляд дитини. З огляду на це, читання в початковій школі не може обмежуватися технікою опрацювання тексту, а має передбачати розвиток естетичного смаку, емпатії, здатності до діалогу з автором та текстом, уміння відчувати художню виразність слова. Такий підхід забезпечує перехід від функціонального читання до повноцінної читацької культури, що є кінцевою метою початкової літературної освіти.

Крім того, в сучасних умовах значного зростання обсягу інформації та різноманітності її форм особливої актуальності набуває здатність учнів працювати з різними видами текстів: художніми, науково-популярними, навчальними, медіатекстами, мультимодальними матеріалами. Читання у цифровому середовищі додає нових вимог: необхідність розуміти структуру гіпертексту, орієнтуватися в інтерфейсі цифрових платформ, працювати з інтерактивними елементами, оцінювати достовірність джерел. Це розширює зміст поняття читацької компетентності, оскільки включає нові компетенції, пов'язані з інформаційною культурою молодшого школяра.

Дослідження українських та зарубіжних учених підтверджують, що формування читацької компетентності значною мірою залежить від соціального оточення: родинного читання, читацьких практик у класі, організації бібліотечної діяльності, наявності якісних дитячих видань, а також від позиції вчителя як модератора читацького середовища. Педагог виступає не лише носієм знань, а й фасилітатором, наставником, який організовує читацьку взаємодію, розвиває вміння ставити запитання, формулювати думки, працювати в парах і групах, знаходити зв'язки між прочитаним і реальним життям. Від його професійної компетентності залежить, наскільки глибоко й повноцінно проявиться читацька компетентність учня.

Важливо також враховувати індивідуально-типологічні особливості молодших школярів. Темп читання, рівень сформованості фонематичного слуху, розвиток мовлення, пізнавальні інтереси та особливості емоційно-вольової сфери – всі ці фактори безпосередньо впливають на успішність читацької діяльності. Тому формування читацької компетентності потребує диференційованого підходу, який враховує рівень підготовленості кожного учня, створюючи умови для його індивідуального поступу. Саме диференціація та індивідуалізація визначені в сучасних методичних рекомендаціях як ключові умови розвитку читацьких умінь.

Узагальнюючи сучасні погляди на структуру читацької компетентності, важливо наголосити, що кожен її компонент виконує свою специфічну функцію в процесі роботи з текстом. Мотиваційно-ціннісний компонент забезпечує позитивне ставлення до читання, техніко-операційний - базову техніку, когнітивний - здатність до розуміння та осмислення інформації, діяльнісний - практичне застосування читацьких умінь, емоційно-вольовий - регуляцію читацької діяльності. Гармонійний розвиток кожного з цих компонентів дозволяє забезпечити повноцінне формування читацької компетентності у молодших школярів відповідно до вимог Державного стандарту та концепції НУШ.

Таким чином, формування читацької компетентності є багатовимірним і міждисциплінарним процесом, що охоплює інтелектуальну, емоційну, мотиваційну та діяльнісну сфери розвитку дитини. Його ефективність залежить від цілісної організації освітнього середовища, правильно підібраних методів навчання та здатності вчителя інтегрувати сучасні педагогічні підходи. Подальше удосконалення цього процесу, зокрема за допомогою цифрових технологій, потребує ґрунтовного теоретичного аналізу та експериментального дослідження, що й становить основу даної магістерської роботи.

1.2. Психолого-педагогічні особливості формування читацьких навичок у молодшому шкільному віці

Ефективне формування читацької компетентності, сутність та структура якої були розглянуті у попередньому підрозділі, неможливе без глибокого врахування вікових психологічних особливостей учнів початкової школи. Молодший шкільний вік є сенситивним періодом для оволодіння навичками читання та письма, а також для закладання фундаменту ставлення до навчальної діяльності загалом. Розуміння специфіки розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери, мотивації та інтересів дітей цього віку дозволяє педагогам вибудовувати освітній процес найбільш оптимально, створювати сприятливі умови для подолання труднощів та досягнення успіху в такій складній діяльності, як читання [55, с. 45; 31, с. 32]. Ігнорування цих особливостей може призвести до формального засвоєння навичок, втрати інтересу до читання та навіть до виникнення психологічних бар'єрів у навчанні.

Особливості розвитку пізнавальних процесів молодших школярів мають безпосередній вплив на процес оволодіння читанням:

- Сприйняття: у дітей цього віку воно стає більш довільним, цілеспрямованим та диференційованим порівняно з дошкільним віком, однак

все ще зберігає певну неточність та глобальність. Для читання ключовим є розвиток зорової диференціації графічних образів літер (особливо схожих за написанням) та фонематичного слуху – здатності розрізняти звуки мовлення, що є основою для звуко-буквеного аналізу [26, с. 21]. Недостатній розвиток цих аспектів сприйняття може призводити до помилок під час читання (вгадування слів, плутання літер). Тому педагогічна робота має включати спеціальні вправи на розвиток точності зорового та слухового аналізаторів.

- Увага: характеризується відносно невеликим обсягом, недостатньою стійкістю та труднощами переключення [31, с. 34]. Домінує мимовільна увага, що легко привертається новим та цікавим. Це вимагає від учителя використання динамічних форм роботи, наочності, ігрових елементів [13, 34] для підтримки зацікавленості. Водночас, читання вимагає довільної уваги, здатності цілеспрямовано зосереджуватися на тексті. Її розвиток є ключовим завданням початкової школи і здійснюється через чітку постановку завдань, формування відповідальності та тренувальні вправи. Нестійкість уваги обумовлює необхідність дозування обсягів текстів та використання допоміжних прийомів (слідкування пальцем, закладкою).

- Пам'ять: у цьому віці активно розвиваються всі види пам'яті, але ще часто домінує механічна пам'ять. Процес читання вимагає роботи зорової (образи літер/слів), слухової (звуки) та короткочасної пам'яті (утримання інформації для розуміння речення). Важливо цілеспрямовано розвивати словесно-логічну пам'ять – вміння запам'ятовувати осмислено. Цьому сприяють такі прийоми роботи з текстом, як складання плану, переказ, відповіді на запитання, встановлення логічних зв'язків, візуалізація прочитаного.

- Мислення: відбувається перехід від наочно-образного до словесно-логічного мислення. Аналіз, синтез, порівняння ще значною мірою спираються на конкретний матеріал. Це зумовлює необхідність широкого використання наочності (ілюстрацій, схем) при роботі з текстом, особливо для пояснення абстрактних понять чи переносного значення слів. Водночас

читання саме по собі є потужним засобом розвитку логічного мислення, оскільки аналіз сюжету, характеристика героїв, встановлення причинно-наслідкових зв'язків вимагають активної розумової діяльності. Важливим завданням є також розвиток критичності мислення – вміння ставити запитання до тексту, оцінювати інформацію, порівнювати її з іншими джерелами чи власним досвідом [7, с. 43].

- Уява: у молодших школярів вона яскрава, але часто недостатньо керована. Уява відіграє ключову роль у читанні художніх творів, дозволяючи візуалізувати образи, події, співпереживати героям [31, с. 38]. Активна робота уяви робить читання емоційним та осмисленим. Тому важливо стимулювати уяву учнів за допомогою запитань, творчих завдань (малювання, інсценізація), але водночас і спрямовувати її, вчити відрізняти реальне від вигаданого.

- Мовлення: існує тісний двосторонній зв'язок: рівень розвитку усного мовлення дитини (словник, граматична будова) впливає на успішність читання та розуміння [26, с. 24], а читання, у свою чергу, є найважливішим засобом збагачення та вдосконалення власного мовлення учнів. Необхідний комплексний підхід до розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності.

Особливості емоційно-вольової сфери також суттєво впливають на навчання читанню:

- Емоційна сфера: діти цього віку дуже емоційні, безпосередні, чутливі до оцінок та атмосфери в класі [31, с. 38]. Позитивний емоційний фон, доброзичливість, підтримка вчителя, ситуації успіху є надзвичайно важливими для формування позитивного ставлення до читання. Часті невдачі та критика можуть сформувати страх перед читанням та знизити мотивацію. Читання художніх творів також сприяє розвитку емпатії та емоційного інтелекту.

- Вольова сфера: перебуває на стадії формування. Дітям важко довго концентруватися, долати труднощі без зовнішньої підтримки [31, с. 39]. Читання вимагає посидючості та терпіння. Тому важливо ставити посильні

завдання, чергувати види діяльності, використовувати заохочення, поступово формувати вміння докладати зусилля та розвивати самостійність і самоконтроль.

Мотивація та інтереси є рушійною силою навчання:

- Ігрова мотивація залишається провідною [31, с. 40]. Тому використання дидактичних ігор, ігрових прийомів та елементів гейміфікації (зокрема, за допомогою цифрових технологій [12, с. 21; 60, с. 28]) є ефективним засобом підвищення інтересу до читання.

- Активно розвиваються пізнавальні інтереси. Читання є чудовим засобом їх задоволення, якщо пропонувати дітям різноманітні та цікаві тексти, що відповідають їхнім запитам.

- Важливу роль відіграють і соціальні мотиви (бажання отримати схвалення, бути успішним).

- Відбувається становлення навчальної діяльності як провідної. Завдання вчителя – поступово формувати внутрішню навчальну мотивацію та інтерес до пізнання через читання.

Врахування цих психологічних особливостей дозволяє сформулювати ключові педагогічні принципи ефективного формування читацьких навичок:

- діяльнісний підхід (активне залучення учня);
- наочність (використання візуальних та мультимедійних засобів [34, с. 11, с. 29]);
- ігровий підхід (гейміфікація [13, с. 21; 60, с. 28]);
- створення позитивної емоційної атмосфери;
- індивідуалізація та диференціація (врахування індивідуальних потреб та темпу [83, с. 33]);
- систематичність і послідовність (від простого до складного [55, с. 47]);
- зв'язок із життям та досвідом дитини;
- розвиток самостійності та самоконтролю.

Отже, успішне формування читацьких навичок вимагає від педагога глибокого розуміння психології молодшого школяра та побудови навчання на основі адекватних віку методів та прийомів. Врахування нестійкості уваги, особливостей мислення та пам'яті, високої емоційності, потреби в грі та позитивній оцінці, а також поступового розвитку вольових процесів та навчальної мотивації є запорукою ефективності освітнього процесу [81, с. 48; 31, с. 41]. Тільки за умови створення адекватних психолого-педагогічних умов можна розраховувати на ефективне формування не лише технічної сторони читання, а й глибинного розуміння тексту, розвитку критичного мислення та виховання любові до книги, що разом складає основу читацької компетентності [47, с. 50; 7, с. 43].

Важливо підкреслити, що процес формування читацьких навичок у молодшому шкільному віці є не лише освітнім, але й багатокomпонентним психолого-педагогічним явищем, у якому взаємодіють когнітивні, емоційні, соціальні та мотиваційні чинники. Саме тому сучасні підходи до навчання читання вимагають інтерпретації різних аспектів розвитку дитини, орієнтації на її індивідуальні можливості та формування цілісного читацького досвіду. Особливої уваги потребує створення умов, у яких учні можуть одночасно тренувати техніку читання, розвивати розуміння тексту та відчувати емоційне задоволення від процесу.

Одним із ключових аспектів є організація середовища, яке сприяє розвитку читання. Дослідження підкреслюють, що «читацьке середовище» – це не лише наявність книжок у класі, а й особлива атмосфера, що включає доступність текстів, можливість вільного вибору, доброзичливі стосунки у процесі обговорення прочитаного, підтримку ініціативи учнів [81, с. 49]. Створення книжкового куточка, застосування «тихого читання», робота в парах над текстами, застосування читацьких щоденників – це ефективні методи, спрямовані на формування позитивного ставлення до книги та розвитку інтересу до читання.

Особливо важливим є принцип поступовості у формуванні читацьких умінь. Молодші школярі опановують читання нерівномірно, і швидкість цього процесу залежить від низки індивідуальних характеристик: розвитку мовлення, рівня довільності психічних процесів, попереднього досвіду взаємодії з книжками. Тому педагог повинен не лише діагностувати рівень сформованості читацьких навичок, а й адаптувати навчальні завдання відповідно до потреб кожного учня. Для дітей із повільним темпом читання важливими є вправи на розвиток графо-фонемних зв'язків, тренування плавності читання, а для сильніших читачів – завдання на інтерпретацію тексту, аналіз його структури, пошук прихованих смислів.

Не менш значущим фактором є роль міжособистісної взаємодії. Для молодших школярів характерна висока соціальна чутливість, тому навчання читання ефективніше у співпраці, ніж у суто індивідуальній діяльності. Робота в парах, колективні форми (читацькі кола, театралізація текстів, групові міні-проекти) сприяють не лише розвитку читацьких умінь, а й формують комунікативну компетентність, уміння слухати та аргументувати, розвивають емоційну чутливість та взаємоповагу. Крім того, під час спільного читання діти отримують моделі правильного виразного читання від учителя та однолітків, що позитивно впливає на формування інтонаційної сторони мовлення.

Значного значення набуває й розвиток метакогнітивних умінь – уміння усвідомлювати власний процес читання, оцінювати його результативність, використовувати стратегії для подолання труднощів. Саме у молодшому шкільному віці закладаються основи таких стратегій, як прогнозування змісту, виокремлення ключових слів, встановлення логічних зв'язків, формулювання запитань до тексту. Вміння контролювати власне розуміння тексту є одним із ключових елементів функціональної грамотності, закріпленої в Державному стандарті початкової освіти.

Певні особливості також має формування читацьких навичок у дітей з різними освітніми потребами. Для учнів із труднощами читання (дислексією,

затримкою мовленнєвого розвитку тощо) необхідне використання спеціальних корекційних методів: укрупнення графічного матеріалу, поетапний аналіз слова, застосування багаторазових повторень, робота з ритмічною структурою мовлення, включення мультимодальних завдань. Врахування цих потреб є важливою умовою інклюзивного навчання та забезпечення різних можливостей для всіх дітей.

Важливе значення має і співпраця з родиною. Домашнє читання, спільне обговорення книг, заохочення дитини до самостійного вибору літератури формують основу читацької культури. Вчителю доцільно проводити просвітницьку роботу з батьками, пояснювати важливість спільного читання, давати рекомендації щодо добору текстів, режиму читання та підтримки дитини у разі виникнення труднощів. Сімейне читання сприяє емоційному зближенню та позитивно впливає на мотивацію до навчання в цілому.

Таким чином, формування читацьких навичок у молодшому шкільному віці є складним та багатогранним процесом, який охоплює когнітивний, емоційний, мотиваційний і соціальний розвиток дитини. Ефективність читання як виду навчальної діяльності залежить від систематичного застосування вікововідповідних методів, створення сприятливої атмосфери, урахування індивідуальних потреб учнів та налагодження співпраці між школою й родиною. Виконання цих умов забезпечує не лише формування техніки читання, але й розвиток емоційно-ціннісного ставлення до книги, формування читацької самостійності та цілісної читацької компетентності, що є основою подальшого успішного навчання.

1.3. Умови ефективного розвитку читацької компетентності в початковій школі

Успішне формування читацької компетентності молодших школярів, враховуючи її складну структуру та психологічні особливості учнів, вимагає створення комплексу певних педагогічних, організаційних та методичних умов.

Ефективність досягається завдяки системному, цілеспрямованому впливу та сприятливому середовищу. Розглянемо ключові умови.

1. Створення мотивуючого та розвивального освітнього середовища. Це фундаментальна умова, що визначає ставлення дитини до читання. Вона включає:

- Фізичне середовище: Наявність доступних, зручних та привабливо оформлених читацьких осередків, класних бібліотечок з різноманітною, відповідною віку літературою, комфортних місць для читання. Оформлення класу має стимулювати інтерес до книг.

- Психологічний клімат: Атмосфера комфорту, довіри, підтримки, безпеки, де дитина не боїться помилитися. Важливо уникати надмірної критики та порівнянь, демонструвати віру в можливості учня, заохочувати зусилля [31, с. 46].

- Роль вчителя як читача: Особистий приклад педагога, його любов до читання та ділитися враженнями позитивно впливають на учнів [55, с. 52].

2. Цілеспрямована, системна та науково обґрунтована методична робота. Вимагає чіткого планування та методичної грамотності вчителя.

- Науково обґрунтована методика: Опора на сучасні досягнення психології та методики читання [55, с. 53; 26, с. 25], розуміння етапів оволодіння читанням, забезпечення системності та послідовності.

- Комплексний підхід: Робота над усіма компонентами читацької компетентності (техніка, розуміння, мотивація, словник тощо) [57, с. 50], а не лише над швидкістю.

- Різноманітність методів і прийомів: Використання широкого арсеналу методів (пояснювальні, репродуктивні, пошукові, ігрові [13, с. 21; 34, с. 28], інтерактивні, проектні, творчі) для підтримки інтересу та врахування індивідуальних особливостей.

- Робота з різними типами текстів: Навчання стратегій читання художніх, науково-популярних, інформаційних текстів для розвитку функціональної грамотності [48, с. 15].

3. Забезпечення якісними навчальними матеріалами та ресурсами. Зміст та якість матеріалів безпосередньо впливають на ефективність.

- Якість підручників та посібників: Відповідність віку, цікавий зміст, якісний методичний апарат, відповідність НУШ та Стандарту.

- Доступ до різноманітної літератури: Забезпечення доступу до широкого кола додаткових книг (класика, сучасні автори) через шкільні та класні бібліотеки для розвитку читацьких інтересів.

- Використання цифрових ресурсів: Доступ до якісних електронних книг, освітніх платформ, онлайн-бібліотек, аудіокниг, інтерактивних завдань як доповнення та засіб індивідуалізації, за умови їх методичної доцільності [19, с. 16; 60, с. 22; 16, с. 54].

4. Здійснення індивідуалізації та диференціації навчання. Врахування індивідуальних відмінностей учнів є необхідним.

- Діагностика та моніторинг: Регулярне відстеження рівня сформованості читацьких навичок кожного учня для виявлення труднощів [45, с. 18].

- Диференційований підхід: Адаптація завдань, текстів та підтримки відповідно до індивідуальних потреб, зокрема з використанням можливостей цифрових технологій [36, с. 33].

- Гнучкість форм організації навчання: Ефективне поєднання фронтальної, групової, парної та індивідуальної роботи.

5. Створення багатого мовленнєвого середовища та забезпечення міжпредметних зв'язків. Читання тісно пов'язане з іншими аспектами мовлення та навчання.

- Інтеграція видів мовленнєвої діяльності: Поєднання читання з розвитком слухання, говоріння та письма (обговорення, перекази, творчі роботи) [26, с. 27].

- Робота над словниковим запасом: Систематичне збагачення лексики учнів як умова розуміння текстів.

- Міжпредметна інтеграція: Застосування та розвиток читацьких умінь на інших уроках, показ універсальності читання.

6. Формування культури читання. Це виховання ціннісного ставлення до книги та читання.

- Позакласна читацька діяльність: Організація різноманітних заходів (конкурси, зустрічі, екскурсії) для популяризації читання.

- Читання для задоволення: Заохочення вільного читання за інтересами для формування внутрішньої мотивації.

- Виховання поваги до книги: Формування навичок дбайливого ставлення.

7. Тісна співпраця з батьками. Роль сім'ї у формуванні ставлення до читання є надзвичайно важливою.

- Педагогічна просвіта: Інформування батьків, надання рекомендацій.

- Залучення батьків: Заохочення до спільних читань, участі у шкільних заходах, створення єдиного читацького простору.

8. Високий рівень професійної компетентності вчителя. Це інтегративна умова, що визначає успішність реалізації всіх попередніх. Вчитель має володіти глибокими знаннями [55, с. 55; 31, с. 48], методичною майстерністю, діагностичними вміннями [41, с. 20], цифровою компетентністю [71, с. 29], відповідними особистісними якостями та готовністю до самовдосконалення.

Таким чином, ефективний розвиток читацької компетентності молодших школярів – це результат створення цілісної системи сприятливих умов, що охоплюють освітнє середовище, методiku, ресурси, індивідуальний підхід, мовленнєвий розвиток, культуру читання, співпрацю з батьками та компетентність педагога. Усвідомлення важливості та взаємозв'язку цих умов є основою для побудови якісної системи навчання читанню, здатної сформувати в учнів стійку потребу та любов до читання. Саме на тлі дотримання цих загальних умов розкривається потенціал специфічних засобів навчання, зокрема й цифрових технологій.

Додатково важливою умовою ефективного розвитку читацької компетентності є забезпечення варіативності форм оцінювання та підтримки навчального прогресу учнів. Традиційні контрольні читання або тестові перевірки важливі, проте недостатні для повного розкриття читацьких умінь молодших школярів. Тому все ширше впроваджуються альтернативні методи оцінювання: формувальне оцінювання, індивідуальні картки спостережень, «читацькі щоденники», портфоліо досягнень, самооцінювання та взаємооцінювання. Такі інструменти не лише фіксують рівень сформованості навичок, а й сприяють розвитку рефлексії, відповідальності та інтересу до власного зростання [55, с. 56; 41, с. 22]. Формувальне оцінювання дозволяє не порівнювати учня з іншими, а відстежувати його особистий поступ, що позитивно впливає на мотивацію та емоційний стан дитини.

Не менш значущою умовою є оптимальна організація часу і темпу навчання читанню. Враховуючи індивідуальні особливості розвитку уваги, мислення та пам'яті, важливо забезпечити помірний темп опрацювання текстів, регулярність тренувальних завдань, а також чергування інтелектуальних і рухових активностей. Занадто швидкий темп може формувати стійкі труднощі, спричиняти втому та зниження інтересу, тоді як надто повільний - призводить до втрати пізнавального інтересу та неефективного використання навчального часу [26, с. 29; 31, с. 49]. Рациональна організація навчання включає планування коротких, але частих

вправ на техніку читання, роботу над розумінням тексту та використання диференційованих завдань.

Серед важливих умов також варто виділити педагогічну підтримку розвитку метакогнітивних умінь, які відіграють ключову роль у формуванні глибинного розуміння тексту. До них належать уміння ставити запитання до тексту, прогнозувати його зміст, перевіряти себе під час читання, визначати незрозумілі місця, робити висновки. Розвиток таких умінь забезпечує поступовий перехід від механічного читання до осмисленого і критичного. Ефективними є прийоми «передбачення за заголовком», «читання з зупинками», таблиці «Знаю – Хочу дізнатися – Дізнався», робота з ментальними картами та структурами за типом «дерева рішень» [57, с. 52; 7, с. 44]. Систематичне впровадження метакогнітивних стратегій сприяє формуванню самостійного читача, який здатен усвідомлювати й контролювати власний спосіб роботи з текстом.

Особливу увагу слід приділяти емоційному супроводу процесу читання, адже емоції значною мірою визначають ставлення дитини до цього виду діяльності. Позитивні переживання, історій разом із персонажами сприяють глибшому зануренню в текст і полегшують сприйняття матеріалу [31, с. 50]. Використання художньої літератури, яка відповідає віковим запитам і емоційному досвіду людей, організація обговорень, творчих завдань, інсценізацій сприяють формуванню емоційного насиченого, привабливого для учня читання.

Ще однією умовою є забезпечення інклюзивності читацької діяльності, тобто створення можливостей для ефективного навчання читанню всіх дітей, зокрема тих, які мають труднощі мовленнєвого розвитку, затримку психічного розвитку, дислексію або інші освітні потреби. Сучасний підхід передбачає адаптацію текстів, використання шрифтів, зручних для дітей із порушеннями читання, застосування мультимедійних засобів, індивідуальних карток підтримки, додаткових вправ на фонематичний слух, поєднання традиційних і цифрових інструментів [36, с. 34]. Інклюзивність

забезпечує доступність читання для кожного учня та сприяє справедливості і рівності в освіті.

Не менш значущою умовою є організація роботи над розвитком читацької автономії. Йдеться про набуття учнями умінь самостійно добирати літературу, планувати власну читацьку діяльність, формувати особисті читацькі вподобання та інтереси. Практика ведення читацьких щоденників, рекомендаційних списків літератури, участь у шкільних або онлайн-клубах читання допомагає формувати в дітей суб'єктивну позицію щодо читання та сприяє становленню внутрішньої мотивації. Розвиток читацької автономії є важливим чинником тривалого інтересу до читання, який зберігається й поза межами уроків.

З огляду на стрімкий розвиток сучасної освіти, все більшої ваги набуває умова інтеграції цифрових технологій як інструментів підтримки та збагачення читання, але з дотриманням педагогічної доцільності. Цифрові засоби дозволяють урізноманітнити завдання, підвищити інтерес і мотивацію, полегшити диференціацію, забезпечити додаткові можливості для візуалізації, аудіосупроводу, інтерактивної взаємодії [71, с. 30; 19, с. 31; 60, с. 29]. Однак педагог має орієнтуватися на збалансоване, методично обґрунтоване використання технологій, щоб вони слугували підтримкою, а не заміною читання як базової навички.

Висновки до розділу 1

У першому розділі магістерської роботи було здійснено комплексний теоретичний аналіз основних засад розвитку читацької компетентності молодших школярів, що створило необхідне підґрунтя для подальшого дослідження ролі цифрових технологій. Було послідовно розглянуто сутність та структуру читацької компетентності, психолого-педагогічні особливості учнів та умови ефективного розвитку цієї компетентності.

Аналіз показав, що читацька компетентність є центральним поняттям у контексті компетентнісного підходу НУШ і виходить за межі технічних навичок. Спираючись на праці О. Я. Савченко [56, с. 10; 54, с. 12] та М. С. Вашуленка [9, с. 15], ми визначили її як складне інтегративне особистісне утворення, що дозволяє ефективно взаємодіяти з текстами для різних цілей. Наголошено на її фундаментальній ролі для навчання та життя в інформаційному суспільстві, а також її зв'язку з іншими ключовими компетентностями. Виділено її основні взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-ціннісний, операційно-технічний, когнітивний, діяльнісний та емоційно-вольовий [46, с. 11]. Усвідомлення цієї структури є важливою передумовою ефективної педагогічної діяльності.

Дослідження психолого-педагогічних особливостей молодших школярів засвідчило необхідність урахування вікової специфіки у процесі формування читацької компетентності. Проаналізовано вплив розвитку основних пізнавальних процесів: сприйняття, уваги (потреба в грі та динаміці [5, с. 20; 12, с. 18]), пам'яті, мислення (потреба в наочності та розвитку критичності [52, с. 23]), уяви й мовлення [51, с. 25; 6, с. 30]. Розглянуто особливості емоційно-вольової сфери (емоційність, чутливість до оцінки, значення позитивного емоційного клімату) та мотивації (домінування ігрової, соціальної та пізнавальної мотивації) [6, с. 32]. Цей аналіз дозволив обґрунтувати ключові педагогічні принципи: діяльнісний підхід, наочність, гейміфікацію [5, с. 21; 43, с. 28], позитивне підкріплення, індивідуалізацію та диференціацію [8, с. 19], систематичність [54, с. 14], зв'язок навчання з реальним життям та розвиток самостійності. Ігнорування цих аспектів знижує результативність навчання читанню [6, с. 33; 54, с. 15].

Узагальнення теоретичних і психолого-педагогічних положень дало змогу визначити комплекс умов ефективного розвитку читацької компетентності молодших школярів. Доведено, що результативність формується за наявності цілісної системи педагогічних умов. До ключових умов належать:

- створення мотивуючого освітнього середовища (фізичного, психологічного, роль учителя як читача-моделі) [54, с. 16; 6, с. 34];
- цілеспрямована, системна та науково обґрунтована методична робота [54, с. 17; 70, с. 27], застосування комплексного підходу [46, с. 12] і різноманітних методів [5, с. 22; 12, с. 19];
- забезпечення учнів якісними друкованими й цифровими навчальними матеріалами [35, с. 20; 43, с. 29; 44, с. 31];
- реалізація індивідуалізації та диференціації (на підставі діагностики [41, с. 14], адаптації навчального матеріалу [8, с. 20]);
- створення багатого мовленнєвого середовища, інтеграція читання з іншими видами діяльності [51, с. 28];
- формування культури читання у школярів;
- співпраця з батьками;
- високий рівень професійної компетентності вчителя (психолого-педагогічні знання [54, с. 18; 6, с. 35], методична майстерність, цифрова грамотність [70, с. 24], особистісні якості).

Лише комплексне забезпечення цих умов сприяє формуванню компетентного читача молодшого шкільного віку [14, с. 12; 47, с. 16].

Таким чином, перший розділ дозволив ґрунтовно розкрити теоретичні основи проблеми: визначено сутність і структуру читацької компетентності [14, с. 11; 28, с. 10; 46, с. 12], окреслено психологічні особливості молодших школярів [18, с. 30] та обґрунтовано педагогічні умови ефективного її формування [66, с. 17]. Теоретичний аналіз створює міцне підґрунтя для переходу до дослідження конкретних інноваційних засобів навчання.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

2.1. Цифрові технології в сучасному освітньому просторі

Сучасний світ переживає епоху цифрової трансформації, що неминуче впливає на всі сфери життя, включно з освітою. Проникнення цифрових технологій в освітній процес стало об'єктивною реальністю та вимогою часу, зумовленою інформатизацією суспільства, розвитком техніки та новими запитами до випускників шкіл [3].

Для ефективного розвитку читацької компетентності учнів початкової школи актуальним стає пошук та впровадження інноваційних педагогічних стратегій. Ці стратегії мають бути адаптовані до специфіки «цифрового покоління» та відповідати сучасним освітнім викликам. На жаль, традиційні методики навчання читанню не завжди повною мірою використовують потенціал цифрових технологій для стимулювання читацької мотивації та вдосконалення читацьких умінь школярів [23, с.479-480].

Таблиця 2.1.

Підходи до визначення цифрових освітніх технологій
в науково-педагогічній літературі

Автор	Визначення
М. Кастеллс	Цифрові технології розглядаються як засоби створення, передачі та обробки інформації, які змінюють структуру освітнього процесу, роблячи його мережевим, відкритим і динамічним[77].
ЮНЕСКО	Цифрові освітні технології - це сукупність технологій, що забезпечують підтримку навчання за допомогою цифрових ресурсів, електронних платформ, мультимедіа та інтернет-комунікації[86].

Продовження таблиці 2.1

М. М. Кадемія	Цифрові технології в освіті - це інструменти, що забезпечують організацію навчального процесу за допомогою ІКТ, сприяють індивідуалізації, інтерактивності й розвитку навчальної автономії учнів[21].
О. М. Спірін	Цифрові освітні технології - це педагогічно адаптовані засоби ІКТ, які забезпечують оптимізацію навчання, контроль, діагностику та управління освітнім процесом[62].
В. Ю. Биков	Це система комп'ютерно орієнтованих засобів і технологій, які підтримують навчальну діяльність учнів і педагогів та забезпечують реалізацію змісту освіти в цифровому середовищі[2].
Л. Литвин	Цифрові технології в освіті - це інструменти цифрової грамотності та цифрової компетентності, що сприяють ефективному створенню, поширенню та використанню навчального контенту[32].
OECD	Цифрові технології - це інструменти, що розширюють можливості навчання, підвищують доступність, дозволяють застосовувати персоналізоване навчання та інтерактивні методи[81].
Е. Уехара	Визначає цифрові технології як засіб створення активного, мобільного та гнучкого освітнього простору, який забезпечує швидкий доступ до даних і їх інтерактивне використання[85].

Під «цифровими технологіями в освіті» розуміють комплекс інструментів, ресурсів та методів, що використовують комп'ютерну техніку та Інтернет для освітніх цілей. Це включає апаратне забезпечення (комп'ютери, планшети, інтерактивні дошки), програмне забезпечення (освітні програми, платформи, додатки) та цифрові освітні ресурси (е-підручники, бази даних, мультимедіа) [19]. Їх комплексне використання формує цифрове освітнє середовище – інтегрований простір для взаємодії учнів, вчителів та контенту, де технології підтримують та збагачують навчання [63], роблячи його потенційно більш адаптивним та відкритим.

Роль цифрових технологій в освіті України зростає, зокрема завдяки реформі НУШ, яка визначає інформаційно-цифрову компетентність як одну з

ключових [27, 71]. Державний стандарт початкової освіти наголошує на використанні ІКТ для досягнення навчальних результатів [48]. Інтеграція технологій стає частиною освітньої стратегії, спрямованої на підготовку до життя в інформаційному суспільстві. Технології розглядаються як засіб реалізації компетентнісного підходу, індивідуалізації, розвитку критичного мислення та співпраці [36].

Цифрова трансформація освіти передбачає глибокі зміни в педагогічній практиці та ролях учасників освітнього процесу [3]. Технології переходять від допоміжної функції до інструменту для проектної, дослідницької діяльності, гейміфікації, змішаного та дистанційного навчання. Учень стає активним шукачем та творцем знань, а вчитель – фасилітатором та координатором, який допомагає орієнтуватися в цифровому просторі [71]. Це вимагає від педагогів не лише технічних навичок, а й методичної гнучкості та готовності до постійного навчання.

Дидактичний потенціал цифрових технологій є багатограним. Ключові характеристики та переваги:

- Інтерактивність: Забезпечує активну взаємодію учня з контентом (вправи, симуляції), підвищуючи залученість та сприяючи кращому засвоєнню, що особливо важливо для молодших школярів [13; 19].

- Мультимедійність: Поєднання тексту, графіки, аудіо, відео створює яскраві навчальні матеріали, які краще сприймаються сучасними дітьми та враховують різні стилі навчання [34]. Це допомагає унаочнити складні поняття [16].

- Доступність: Технології відкривають доступ до величезної кількості освітніх ресурсів онлайн [60], дозволяючи вийти за межі підручника та організувати дослідницьку діяльність. Також забезпечується доступ до освіти для дітей з ООП. Однак слід пам'ятати про ризик цифрової нерівності [3].

- Персоналізація та диференціація: Можливість адаптувати завдання, темп навчання до індивідуальних потреб учнів [36], створювати різнорівневі

завдання та ефективно моніторити прогрес, реалізуючи принципи НУШ [27; 71].

- Комунікація та співпраця: Інструменти для спільної роботи над проектами, обговорень, обміну досвідом розвивають важливі соціальні навички та командну роботу [19].

Впровадження цифрових технологій тісно пов'язане з реалізацією завдань НУШ. Окрім формування інформаційно-цифрової компетентності [78], технології сприяють розвитку й інших ключових компетентностей: уміння вчитися, комунікативних, математичних, природничих тощо, підтримуючи діяльнісний та інтегрований підходи [26; 71].

Водночас ефективне використання технологій висуває вимоги до всіх учасників. Необхідна висока цифрова компетентність педагогів, що включає не лише технічні навички, а й методичну грамотність, вміння критично оцінювати ресурси, забезпечувати безпеку та постійно самовдосконалюватися [71]. Важливим є і формування цифрової грамотності та культури учнів: навички безпечної поведінки, критичного сприйняття інформації, цифрового етикету [63].

Попри значний потенціал, існують виклики та ризики: цифрова нерівність [3], фінансові витрати, проблеми зі здоров'ям учнів через екранний час, відволікання, ризик поверхового засвоєння інформації, питання інформаційної безпеки [36]. Успішна інтеграція вимагає ретельного планування, методичної підтримки, створення безпечного середовища та аналізу ефективності.

Підсумовуючи, цифрові технології є невід'ємною складовою сучасної освіти, що пропонує унікальні можливості для підвищення її ефективності, індивідуалізації та розвитку ключових компетентностей. Їх інтерактивність, мультимедійність та гнучкість відкривають нові горизонти. Однак реалізація цього потенціалу залежить від готовності системи, вчителів та учнів до їх ефективного, безпечного та методично виправданого використання.

Розуміння цих аспектів є передумовою для дослідження специфічного впливу технологій на розвиток читацької компетентності.

2.2. Огляд цифрових ресурсів і платформ для формування читацьких навичок

Сучасний освітній простір насичений різноманітними цифровими технологіями, що мають значний дидактичний потенціал [3; 19]. Для ефективного розвитку читацької компетентності молодших школярів важливо не просто використовувати будь-які доступні інструменти, а цілеспрямовано добирати ті ресурси та платформи, які безпосередньо сприяють формуванню ключових читацьких навичок: техніки читання, розуміння прочитаного, збагачення словникового запасу та підвищення мотивації до читання [57; 10].

Нижче наведено детальний огляд конкретних категорій цифрових ресурсів та платформ (систематизованих у Таблиці 2.1), що можуть успішно застосовуватися вчителями початкових класів саме з цією метою. Вибір конкретного інструменту має ґрунтуватися на чітко визначених педагогічних завданнях, вікових особливостях учнів та конкретному компоненті читацької компетентності, який потребує розвитку.

Таблиця 2.1.

Огляд цифрових ресурсів та платформ для розвитку читацької компетентності молодших школярів

Назва ресурсу	Тип ресурсу	Основні функції	Як сприяє розвитку
I. Електронні книги (e-books)			
Інтерактивні е-книги	Е-книга з інтерактивними елементами	Озвучення, анімація, словники, гіперпосилання, інтерактивні завдання, налаштування.	Декодування, фон. слух, лексика, розуміння, мотивація, підтримка ООП, активізація сприйняття.
II. Освітні платформи та сервіси			
Learning.ua	Онлайн-платформа	Інтерактивні завдання (читання), ігри, прогрес, змагання.	Техніка читання, розуміння, увага, пам'ять, логіка, словник.

Продовження таблиці 2.1

«Розумники»	Онлайн-платформа	Розвивальні ігри (читання, мовлення).	Навички читання, мовлення, увага, пам'ять, логіка.
Платформа «Читанка»	Онлайн-бібліотека	Доступ до дитячих книг укр. мовою.	Розширення кола читання, інтереси, самостійне читання.
Raz-Kids	Міжнародна освітня платформа	Рівневі книги (озвучення), тести, інструменти вчителя.	Читання, аудіювання, розуміння, прогрес, мотивація.
ReadTheory	Платформа для розвитку розуміння	Адаптивні тексти, завдання, прогрес.	Глибоке розуміння, крит. мислення, інформ. тексти.
LearningApps	Сервіс для інтерактивних вправ	Конструктор завдань (пазли, вікторини, ігри).	Усі аспекти читання в ігровій формі.
Classtime/ Google Forms	Сервіси для тестів/опитувань	Створення тестів, автоперевірка, аналітика.	Перевірка розуміння, лексика.
Kahoot!/ Quizlet	Ігрові навчальні платформи	Вікторини, ігри, флеш-картки, змагання.	Закріплення знань, мотивація.
Izzi	Онлайн-платформа	Інтерактивні уроки, завдання, відео (шкільна програма).	Комплексний розвиток, розуміння текстів у контексті предметів.
LogicLike	Платформа для розвитку логіки	Онлайн-курси, ігри на логіку.	Опосередковано: логіка, увага.
Duolingo ABC	Навчальний додаток (англ. мова)	Вивчення літер, звуків, читання (англ.).	Модель для укр. додатків, фон. слух, поч. навички читання.
"Вивчаю - не чекаю"	Навчальний додаток для 1-4 класів	Ігри, завдання (математика, читання).	Відпрацювання читання, розуміння (ігрова форма).
III. Онлайн-бібліотеки			
BaraBooka, Tales.Org.Ua, Бібліотека Їжачка-Розумничка	Спеціалізовані дитячі сайти	Доступ до текстів, пошук, звукове супроводження, каталогізація.	Розширення читацьких інтересів, самостійний вибір, пошук.
V. Аудіоресурси			
Аудіокниги	Цифрові аудіозаписи	Прослуховування текстів.	Аудіювання, лексика, виразне читання, доступ до складних творів.
V. Інструменти для творчої роботи			
Bookcreator	Сервіс/додаток для створення е-книг	Створення інтерактивних книг (текст, зображення, аудіо, відео).	Творче переосмислення, письмо, мовлення, цифр.грамотність, уява, креативність, мотивація.
Canva / Storyboard That	Інструменти для графічного дизайну	Створення коміксів, ілюстрацій, інфографіки.	Візуалізація сюжету/героїв, уява, креативність, структурування інформації.

Продовження таблиці 2.1

Padlet / Wordwall	Інтерактивні онлайн-дошки/сервіси	Спільна робота, збір ідей, "хмари слів", ігри.	Обговорення, рефлексія, візуалізація емоцій, лексика, групова робота.
VI. Інші ресурси			
Книги/картки з AR ("Жива Абетка")	Друковані видання + AR	"Оживлення" об'єктів через додаток, 3D-моделі.	Мотивація до читання/вивчення літер, візуалізація, ігровий елемент.
Програмовані іграшки (Bee-Bot)	Робототехнічні набори	Алгоритми руху робота, завдання на килимках.	Опосередковано: алгоритм. мислення, планування, послідовність (для структури тексту); розповіді.

Електронні книги є одними з найбільш доступних та поширених цифрових ресурсів для читання. Їх можна умовно поділити на статичні (прості цифрові копії друкованих видань) та інтерактивні. Саме інтерактивні електронні книги мають значно більший дидактичний потенціал для початкової школи [19]. Такі книги часто збагачені мультимедійними елементами: анімацією, яка може «оживляти» персонажів чи події; звуковими ефектами та музичним супроводом, що посилюють емоційне сприйняття тексту [34]. Важливою функцією є можливість озвучення тексту (text-to-speech), часто із синхронним підсвічуванням слова чи речення, що читається. Це надзвичайно корисно для учнів, які опановують техніку читання, оскільки допомагає співвідносити звуковий та графічний образи слова, працювати над правильною вимовою та інтонуванням [13].

Інтерактивні е-книги часто містять гіперпосилання для пояснення незрозумілих слів чи понять, вбудовані словники, що дозволяє учням швидко отримувати довідкову інформацію, не відволікаючись від читання. Можливість виділення тексту та створення нотаток сприяє більш вдумливій роботі з ним. Ключовою перевагою є можливість вбудовування безпосередньо в текст інтерактивних завдань для перевірки розуміння прочитаного (тести, ігри на знаходження об'єктів, завдання на встановлення послідовності). Це перетворює читання з пасивного сприйняття на активний

процес взаємодії з текстом, що значно підвищує залученість та мотивацію молодших школярів. Крім того, електронні книги забезпечують легкий доступ до широкого кола літератури та надають важливі можливості для дітей з особливими освітніми потребами (наприклад, налаштування розміру та типу шрифту, контрастності фону для дітей з порушеннями зору; озвучення для дітей з дислексією). Загалом, використання таких книг сприяє підвищенню зацікавленості учнів, полегшенню подолання технічних труднощів читання та кращому засвоєнню змісту твору.

Освітні платформи та сервіси, ця категорія об'єднує широкий спектр онлайн-ресурсів, створених для підтримки та збагачення навчального процесу.

- Комплексні освітні платформи (наприклад, українські Learning.ua, «Розумники»; або як приклад підходів – міжнародні Raz-Kids, Izzi) пропонують інтегроване середовище для розвитку читацьких навичок [60]. Зазвичай вони містять великі бібліотеки цифрових текстів (часто адаптованих за рівнями складності та з аудіосупроводом), набори інтерактивних вправ на розуміння та лексику, інструменти для моніторингу прогресу учнів вчителем [36, 71]. Багато таких платформ побудовані на принципах рівневої диференціації та гейміфікації (бали, нагороди, рейтинги), що додатково мотивує дітей до читання та виконання завдань [60]. Їхня педагогічна цінність полягає в системності, можливості індивідуалізації навчання, наданні учням можливості працювати у власному темпі та отримувати негайний зворотний зв'язок.

- Онлайн-сервіси для створення інтерактивних вправ та тестів (наприклад, LearningApps, Classtime, Google Forms, Kahoot!, Quizlet, Wordwall) надають вчителю або навіть учням інструменти для розробки власних дидактичних ігор та завдань: вікторин, кросвордів, вправ на встановлення відповідності, заповнення пропусків, сортування, пазлів тощо [60]. Такі завдання можуть бути спрямовані на будь-який аспект читацької

компетентності: від закріплення знання літер та звуків до перевірки розуміння сюжету, аналізу персонажів чи роботи з лексикою. Ігрова форма, миттєвий зворотний зв'язок та елемент змагання (особливо в Kahoot!) значно підвищують мотивацію та роблять процес закріплення матеріалу більш динамічним та менш втомливим [13].

- Спеціалізовані навчальні додатки (наприклад, «Вивчаю – не чекаю» або як приклад підходу – Duolingo ABC для вивчення англійських літер та читання) часто пропонують цілеспрямовані ігрові завдання для формування базових навичок читання, розвитку логіки, уваги, пам'яті.

- Цифрові бібліотеки надають доступ до значно ширшого кола текстів різних жанрів та авторів, ніж традиційні шкільні чи навіть міські бібліотеки [19]. Це можуть бути як спеціалізовані дитячі онлайн-бібліотеки (наприклад, згадана «Читанка»), так і розділи для дітей у великих національних цифрових бібліотеках. Головна їхня перевага – можливість для учнів самостійно обирати книги відповідно до своїх інтересів, що є ключовим фактором у формуванні читацької мотивації та розвитку автономії читача. Зручні системи пошуку та каталогізації (за автором, назвою, темою, віком) допомагають швидко знаходити потрібні твори. Доступність з будь-якого пристрою, підключеного до Інтернету, робить читання можливим у будь-який час та у будь-якому місці, сприяючи формуванню звички читати регулярно та розвитку навичок самостійного пошуку інформації.

- Аудіокниги стають дедалі популярнішим форматом, особливо для молодших школярів, і мають низку переваг для розвитку читацької компетентності [16]. По-перше, вони є чудовим інструментом для розвитку навичок сприймання на слух (аудіювання), що є важливою складовою мовленнєвого розвитку та тісно пов'язане з розумінням читаного тексту. Слухаючи, дитина вчиться концентрувати увагу, стежити за розвитком сюжету, уявляти події та персонажів. По-друге, аудіокниги, озвучені професійними акторами, демонструють зразок виразного, інтонаційно багатого читання, що допомагає учням усвідомити важливість правильної

інтонації, темпу, пауз для передачі змісту та емоцій твору [34]. По-третє, вони роблять доступними складніші або об'ємніші твори для дітей, які ще мають труднощі з технікою читання, тим самим підтримуючи їхній інтерес до літератури та розширюючи словниковий запас. Аудіокниги можуть використовуватися як доповнення до читання друкованого тексту (наприклад, для перевірки розуміння або для порівняння інтерпретацій) або як самостійний вид роботи.

- Інструменти для творчої роботи з текстом та візуалізації, ця група інструментів дозволяє учням не просто споживати інформацію, а й творчо її переосмислювати та представляти результати своєї роботи у цифровому форматі.

- Інструменти для створення цифрових історій (digital storytelling), такі як Bookcreator, дозволяють дітям створювати власні мультимедійні книги, комбінуючи текст, власні малюнки, фотографії, аудіозаписи та навіть відео. Це може бути переказ прочитаного, творче продовження історії, створення власного твору за аналогією. Така діяльність вимагає глибокого розуміння сюжету, характеристик персонажів, вміння виділяти головне та структурувати інформацію, що сприяє розвитку інтерпретаційної складової читацької компетентності та навичок письма.

- Інструменти для графічного дизайну та візуалізації, наприклад, Canva або Storyboard That, надають можливість створювати комікси, ілюстрації, постери, інфографіку за мотивами прочитаних творів. Це допомагає візуалізувати сюжет, характери персонажів, ключові ідеї, розвиває уяву, креативність та навички структурування інформації.

- Програми для створення ментальних карт (mind maps), такі як MindMeister, Coggle та інші, є ефективним засобом для візуалізації структури тексту, виділення головних думок та другорядних деталей, встановлення зв'язків між поняттями, подіями чи персонажами [63]. Це розвиває аналітичні навички роботи з текстом та сприяє кращому його запам'ятовуванню.

- Інтерактивні онлайн-дошки та сервіси для спільної роботи, наприклад, Padlet або Wordwall, можуть використовуватися для організації колективних обговорень, мозкових штурмів, збору ідей, створення "хмар слів" за ключовими поняттями тексту, проведення рефлексії або візуалізації емоційного відгуку на твір. Вони сприяють розвитку навичок співпраці та комунікації.

- Інструменти для спільної роботи над документами (наприклад, Google Docs) дозволяють організувати колективний аналіз текстів, спільне написання відгуків, анотацій чи сценаріїв.

Інші потенційно корисні ресурси, до цієї категорії можна віднести інструменти, що опосередковано впливають на розвиток читацької компетентності або є інноваційними.

- Книги та картки з доповненою реальністю (AR), наприклад, «Жива Абетка», здатні значно підвищити інтерес до вивчення літер та читання завдяки «оживленню» персонажів та об'єктів за допомогою мобільного додатку. Це створює вау-ефект, залучає увагу та поєднує традиційне читання з інтерактивним цифровим досвідом.

- Програмовані іграшки (наприклад, Bee-Bot, Code & Go Robot Mouse), хоча й не є прямими інструментами для читання, можуть опосередковано сприяти розвитку передумов читацької компетентності. Створення алгоритмів для руху робота, виконання завдань на тематичних килимках розвиває логічне та алгоритмічне мислення, навички планування та послідовності дій, які є важливими і для розуміння структури тексту. Діти також можуть створювати історії за маршрутом руху робота, що розвиває мовлення та уяву.

Таким чином, арсенал цифрових ресурсів і платформ, які можуть бути використані для розвитку читацької компетентності молодших школярів, є надзвичайно широким і різноманітним. Кожен з цих інструментів, від інтерактивних електронних книг та комплексних навчальних платформ до

онлайн-бібліотек, аудіокниг та сервісів для творчості й співпраці, має свій унікальний потенціал для формування різних аспектів читання: від технічних навичок до глибокого розуміння, інтерпретації тексту, розвитку критичного мислення, а також для підвищення мотивації та інтересу до читання [57; 34; 60; 16]. Ключовим фактором успіху є не стільки наявність технологій, скільки методично грамотне їх включення в освітній процес, уміння вчителя добирати ресурси відповідно до конкретних навчальних цілей та індивідуальних потреб учнів, а також оптимально поєднувати цифрові інструменти з традиційними методами навчання. Належне використання цих ресурсів дійсно здатне зробити процес навчання читанню більш захопливим, доступним, особистісно орієнтованим та результативним для сучасних молодших школярів.

2.3. Вплив цифрових технологій на мотивацію до читання та інтерес до літератури

Розвиток читацької компетентності неможливий без належного рівня мотивації учнів та стійкого інтересу до літератури. Саме мотиваційний компонент є рушійною силою читацької діяльності [57; 10]. Однак у сучасному цифровому світі підтримка мотивації до читання є викликом для педагогів, оскільки традиційні методи не завжди дієві для покоління «цифрових аборигенів» [31]. Тому важливо проаналізувати, як цифрові технології впливають на мотивацію до читання та інтерес до літератури у молодших школярів.

Мотивація – індивідуальний механізм, котрий співвідносить зовнішні та внутрішні чинники, які в свою чергу визначають поведінку людини. Сам процес полягає у виборі важливих потреб (неусвідомлених бажань, прагнень та потягів) та інтересів (усвідомлених бажань, потягів та прагнень), які стають мотивом поведінки [59, с. 109].

Варто розрізняти внутрішню мотивацію та зовнішню.

Внутрішня мотивація – це бажання займатися чимось просто тому, що це приносить задоволення, дозволяє дізнаватися нове, розвиватися та відчувати радість. Внутрішня мотивація передбачається потребою в пізнанні та дії, прагненням до самовдосконалення, незалежності та майстерності, а не залежить від зовнішніх факторів [24].

Зовнішня мотивація – це стимулювання діяльності людини через зовнішні чинники або подразники. Вона реалізується за допомогою таких методів, як винагорода, стягнення, схвалення, нав'язування цілей, конкурентне середовище, встановлення часових обмежень. Це означає, що людина діє не за власним бажанням, а під впливом зовнішніх обставин [24].

Пріоритетом є розвиток внутрішньої мотивації для формування любові до читання на все життя. Молодші школярі чутливі до факторів мотивації, їх приваблює новизна, гра, швидкий результат [31]. Завдання педагога – підтримувати внутрішню мотивацію, хоча зовнішні стимули (особливо гейміфіковані) можуть бути корисними на певних етапах.

Цифрові технології можуть позитивно впливати на мотивацію завдяки своїй природній привабливості для сучасних дітей. Використання гаджетів може викликати початковий інтерес [13]. Більш стійкий вплив має інтерактивність цифрових ресурсів (е-книг, ігор, платформ), що вимагає активної участі дитини, створює відчуття контролю та робить навчання динамічнішим [34]. Активна взаємодія з текстом та завданнями робить процес більш осмисленим.

Потужним інструментом підвищення мотивації є гейміфікація – використання ігрових елементів (бали, нагороди, рівні, змагання) у навчанні читанню [60]. Це відповідає схильності молодших школярів до гри і може перетворити рутинні завдання на цікаву пригоду, спонукаючи докладати більше зусиль [13]. Проте гейміфікація переважно спирається на зовнішню мотивацію, тому важливо, щоб ігрові елементи були пов'язані з навчальними цілями, а самі завдання були змістовними [3]. Успіх в ігрових завданнях

може поступово формувати відчуття власної компетентності та сприяти розвитку внутрішньої мотивації [36].

Можливість персоналізації та надання вибору також позитивно впливає на мотивацію. Цифрові ресурси (платформи, онлайн-бібліотеки) пропонують значно ширший вибір текстів різних жанрів та рівнів складності порівняно з підручником [19; 60]. Можливість обирати книги відповідно до інтересів підвищує внутрішню мотивацію через реалізацію потреби в автономії [36]. Адаптивні платформи, що підлаштовують складність, допомагають уникнути демотивуючої фрустрації чи нудьги.

Миттєвий зворотний зв'язок та відстеження прогресу також відіграють важливу роль. Учень одразу бачить результат виконання інтерактивного завдання [19], що зменшує невпевненість і допомагає коригувати дії. Можливість бачити свій прогрес (кількість прочитаних слів, відсоток правильних відповідей) дає відчуття досягнення та компетентності, що надихає продовжувати навчання [36].

Соціальні аспекти, реалізовані через цифрові технології (обговорення на форумах, спільні проекти, командні ігри), можуть додавати мотивації через спілкування, визнання однолітків та приналежність до групи.

Попри позитивний потенціал, існують ризики та негативні наслідки використання технологій для мотивації. Найбільша проблема – відволікання на ігри, відео, сповіщення, що заважає зосередженому читанню [3]. Існує ризик поверхової взаємодії, коли увага зосереджена на грі чи ефектах, а не на змісті тексту [36]. Надмірна орієнтація на зовнішню мотивацію (бали, нагороди) може перешкодити формуванню внутрішнього інтересу до читання як самоцінного процесу [57]. Постійна взаємодія з екраном може призводити до втоми та перевантаження. Також важлива якість цифрового контенту, оскільки не всі ресурси є однаково корисними чи мотивуючими.

У цьому контексті стає очевидною незамінна роль вчителя. Технології – лише інструмент, ефективність якого залежить від педагога [71]. Вчитель має виступати навігатором, допомагаючи учням отримати користь від

технологій. Це вимагає не лише цифрової грамотності, а й розуміння психології, мотивації та методики читання [26]. Вчитель має ретельно добирати ресурси, створювати змістовні завдання, що поєднують переваги технологій з потребою вдумливого читання. Ключовим завданням є підтримання балансу між цифровими та традиційними ресурсами, зовнішніми та внутрішніми стимулами, створення атмосфери, де цінується читання у будь-якому форматі. Саме педагог допомагає учням побачити зв'язок між зусиллями та задоволенням від розуміння тексту, сприяючи переходу до внутрішньої мотивації [36; 71].

Отже, вплив цифрових технологій на мотивацію до читання є багатограним. Вони пропонують потужні інструменти для залучення, інтерактивності, гейміфікації та персоналізації, що може суттєво підвищити інтерес до читання. Водночас існують ризики відволікання, поверховості та залежності від зовнішніх стимулів. Ключ до успіху – у збалансованому, методично виправданому та педагогічно осмисленому використанні технологій як засобу для досягнення глибших цілей: формування вдумливого читача з розвиненою внутрішньою мотивацією, що є запорукою вдосконалення читацької компетентності загалом [56; 55].

2.4. Переваги і ризики використання цифрових технологій у навчанні читання

Інтеграція цифрових технологій в освітній процес початкової школи відкриває значні перспективи для розвитку читацької компетентності [3; 36], пропонуючи інтерактивні, індивідуалізовані та мотивуючі підходи [13; 34; 19; 60; 16]. Однак, як і будь-який інструмент, технології мають не лише переваги, а й ризики, які необхідно враховувати для ефективного та безпечного навчання. Цей підрозділ аналізує основні переваги та ризики використання цифрових технологій саме в контексті навчання читанню молодших школярів.

Переваги використання цифрових технологій у навчанні читання:

1. Підвищення мотивації та залученості: Цифрові пристрої, інтерактивні формати, мультимедіа та гейміфікація [13; 60] суттєво підвищують інтерес дітей до читання, особливо тих, кому традиційні методи видаються нудними. Інтерактивні вправи, бали, нагороди роблять відпрацювання навичок більш динамічним [34]. Це спонукає учнів більше читати та виконувати завдання, що позитивно впливає на розвиток умінь [57].

2. Індивідуалізація та диференціація: Технології дозволяють адаптувати навчання до індивідуальних потреб, темпу та рівня учнів [36]. Освітні платформи пропонують різнорівневі тексти, адаптивні завдання, що допомагає уникнути нудьги чи фрустрації. Вчитель може легко створювати диференційовані завдання та моніторити прогрес кожного учня [71], створюючи умови для успіху всіх дітей.

3. Доступ до різноманітних ресурсів: Цифрові технології надають доступ до величезного масиву текстів різних жанрів та авторів через онлайн-бібліотеки та освітні портали [19], що розширює читацький кругозір та дозволяє обирати тексти за інтересами [60]. Доступними стають і мультимедійні ресурси (аудіокниги [16], відео, енциклопедії).

4. Цілеспрямований розвиток специфічних навичок: Існують численні програми та сервіси для відпрацювання окремих компонентів читання: інтерактивні ігри для навчання грамоти, тренажери для швидкості читання, програми для запису голосу (виразність), онлайн-вправи для лексики [60], інтерактивні тести для розуміння [13]. Це дозволяє організувати цілеспрямоване тренування потрібних аспектів.

5. Покращена візуалізація та мультимедійність: Поєднання тексту з візуальними та аудіальними елементами робить матеріал наочнішим та зрозумілішим [34], що важливо для дітей з візуальним типом сприйняття або при вивченні складних понять.

6. Миттєвий зворотний зв'язок: Більшість інтерактивних інструментів забезпечують негайний фідбек [19], що допомагає учням одразу бачити помилки, сприяє свідомому засвоєнню та зменшує невпевненість. Для вчителя це вивільняє час для індивідуальної роботи [36].

7. Формування цифрової грамотності: Використання технологій у навчанні читанню паралельно розвиває важливі навички 21 століття: роботу з пристроями, пошук інформації, критичне мислення [7], креативність, співпрацю [63], інформаційно-цифрову компетентність [71].

8. Підтримка інклюзії: Технології пропонують інструменти (озвучення тексту, налаштування шрифту/контрасту) для дітей з ООП (порушення зору, дислексія), допомагаючи їм брати участь у читанні та працювати в індивідуальному темпі [19].

Ризики використання цифрових технологій у навчанні читання:

1. Негативний вплив на здоров'я: Тривала робота з екраном може шкодити зору, поставі, нервовій системі. Необхідне суворе дотримання санітарних норм, регулярні перерви та фізична активність [3, 36].

2. Відволікання та зниження концентрації: Багатофункціональність пристроїв та легкий доступ до розваг [3] можуть відвертати увагу від читання, знижуючи здатність до тривалої концентрації, необхідної для глибокого розуміння текстів.

3. Формування поверхового читання: Захоплення інтерактивними елементами може призвести до звички «сканувати» текст, не заглиблюючись у зміст [83]. Переважання коротких, фрагментованих текстів онлайн може негативно впливати на здатність до читання та аналізу довгих, складних творів [7].

4. Технічні проблеми та цифрова нерівність: Збої в роботі техніки чи Інтернету можуть зривати навчання. Нерівний доступ учнів до пристроїв та мережі вдома може поглиблювати освітню нерівність [3].

5. Проблема якості та достовірності контенту: не вся інформація та ресурси в Інтернеті є якісними, безпечними та достовірними. Необхідний

ретельний добір ресурсів вчителем та навчання учнів навичкам критичного оцінювання інформації [71].

6. Зниження ролі традиційної книги та живого спілкування: Надмірне захоплення технологіями може зменшити час читання паперових книг та скоротити живе обговорення прочитаного. Важливо зберігати баланс.

7. Інформаційна безпека та конфіденційність: Використання онлайн-платформ потребує уваги до захисту персональних даних дітей та навчання їх правил безпечної поведінки в мережі [71].

8. Недостатня готовність педагогів: Брак цифрової чи методичної компетентності вчителів може бути бар'єром для ефективного впровадження або призвести до формального використання технологій [36; 71]. Необхідна системна підготовка педагогів.

Отже, використання цифрових технологій у навчанні читанню має значний позитивний потенціал, але нерозривно пов'язане із суттєвими ризиками. Успіх вимагає зваженого, критичного та педагогічно обґрунтованого підходу: максимізації переваг та мінімізації ризиків через ретельне планування, добір якісних ресурсів, дотримання норм, навчання цифровій грамотності та безпеці. Ключова роль належить компетентному вчителю, який використовує технології як інструмент для досягнення освітніх цілей.

Висновки до розділу 2

У другому розділі магістерської роботи було здійснено аналіз цифрових технологій як засобу розвитку читацької компетентності молодших школярів. Було розглянуто сучасні підходи до використання цифрових ресурсів у навчанні, їх вплив на мотивацію до читання, а також переваги та потенційні ризики застосування таких технологій.

Дослідження показало, що цифрові технології забезпечують інтерактивність навчального процесу, дозволяють персоналізувати навчання

та створюють умови для активної пізнавальної діяльності учнів [62, с. 15; 21, с. 18]. Вони підвищують мотивацію до читання, зокрема завдяки елементам гейміфікації, мультимедійного супроводу та інтерактивних завдань, що сприяють зацікавленості та активності учнів.

Аналіз цифрових ресурсів і платформ показав, що найбільш ефективними є ті, що дозволяють поєднувати навчальний контент із вправами на аналіз, критичне мислення та творчість, з урахуванням вікових особливостей молодших школярів. Такі платформи також підтримують розвиток внутрішньої мотивації, оскільки надають учням свободу вибору завдань та дозволяють бачити результати власної діяльності.

Разом із тим, застосування цифрових технологій має певні ризики: можливе зниження соціальної взаємодії, залежність від екранів, перевантаження інформацією, а також недостатня компетентність вчителя щодо використання ІКТ [79, с. 19]. Тому ефективність цифрових технологій значною мірою залежить від професійної компетентності педагогів, грамотного поєднання традиційних і цифрових методів та контролю за часом використання цифрових ресурсів.

Узагальнюючи, можна констатувати, що цифрові технології є потужним засобом розвитку читацької компетентності молодших школярів, за умови їх раціонального та педагогічно обґрунтованого застосування. Вони сприяють підвищенню мотивації до читання, активізації пізнавальної діяльності, розвитку критичного мислення та творчих навичок. Водночас необхідно враховувати можливі ризики та забезпечувати педагогічний супровід для ефективного та безпечного впровадження цифрових технологій [80, с. 16].

РОЗДІЛ III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

3.1. Організація та методика проведення педагогічного експерименту

Педагогічний експеримент щодо дослідження ефективності використання цифрових технологій у розвитку читацької компетентності молодших школярів проводився на базі Ізмаїльської гімназії №2 з початковою школою Ізмаїльського району Одеської області. В дослідженні прийняло участь 50 учнів з 4-А та 4-Б класів. Середній вік учнів – 10-11 років.

Учні було розподілено на дві групи: експериментальну та контрольну по 25 учнів в кожній.

Метою експерименту було перевірити ефективність впровадження сучасних цифрових технологій на безпосередній розвиток читацької компетентності учнів на уроках літературного читання.

Експеримент проводився в три етапи:

1. Констатувальний етап проводився в контрольній та експериментальній групі з метою визначення рівня розвитку читацької компетентності у молодших школярів. Нами було проведено анкетування учнів щодо їх ставлення до читання та цифрових технологій.

Анкета виглядала так:

1. Чи любиш ти читати книжки?

А) Так

Б) Інколи

В) Ні

2. Що тобі більше подобається?

А) Читати паперову книжку

Б) Читати з екрана (планшет, комп'ютер, телефон)

В) Не подобається читати зовсім

3. Як часто ти читаєш вдома?

А) Щодня

Б) Кілька разів на тиждень

В) Рідко

4. Які історії тобі цікавіше читати?

А) Казки

Б) Історії про тварин

В) Про пригоди

Г) Свій варіант: _____

5. Що тобі подобається у книжках (можна обрати кілька варіантів):

А) Картинки

Б) Сюжет історії

В) Відео або звукове супроводження (якщо це електронна книжка)

Г) Завдання або гра після прочитаного

Д) Свій варіант: _____

2. На формувальному етапі нами було проведено уроки у двох групах з різними підходами. В контрольній групі – традиційні, а в експериментальній групі – з використанням сучасних технологій.

Уроки проводились за підручником А. Савчук «Українська мова та читання» для 4 класу закладів загальної середньої освіти у двох частинах, частина 2. [64, с. 28, с. 31, с. 34, с. 34-36]

Теми уроків для контрольної групи [37; 58; 65, с. 29, с. 31]:

1. Легенда Поділля «Криниця-журавель» (див. додаток А).
2. Світлана Пасенюк «Моя земля». (див. додаток Б).

Теми уроків для експериментальної групи [37; 58; 65, с. 25, с.32]:

1. Поняття про легенду. Українська народна легенда «Калинонька». (див. додаток В).
2. Поняття про переказ. За Віктором Васильчуком «Казка про Благиню – кам'яну бабу». Інсценізація сюжетів переказу (див. додаток Г).

Для контрольної групи використовувалась традиційна методика формування навичок переказу, яка включала наступні етапи:

- Прочитати текст з підручника – учні самостійно ознайомлюються з твором В. Васильчука «Казка про Благиню - кам'яну бабу».
- Дати відповіді після прочитаного – учні відповідають на запитання щодо змісту, основної думки та теми твору.
- Пояснити головну думку, тему твору – підсумкове усне або письмове формулювання учнями.

Такий підхід передбачає роботу з текстом у класі під керівництвом учителя, без використання цифрових технологій, що відповідає традиційним методикам навчання.

Для експериментальної групи застосовувалась методика з використанням цифрових технологій, що поєднувала традиційні підходи з інноваційними засобами:

- Прочитати текст з підручника – учні ознайомлюються з твором як індивідуально, так і в інтерактивному форматі. Використовуються презентації в Canva та онлайн-ресурси для підсилення розуміння тексту.

- Дати відповіді після прочитаного – учні проходять інтерактивні тести та вікторини у Google Forms, що дозволяє миттєво оцінити рівень розуміння та засвоєння матеріалу.

- Пояснити головну думку, тему твору – учні формулюють власне розуміння через інтерактивні вправи (wordwall, learningapps), а також під час читання за ролями з вибором ролей через «колесо фортуни».

Цей підхід спрямований на підвищення мотивації, активізацію пізнавальної діяльності та розвиток творчих здібностей молодших школярів, забезпечує інтеграцію цифрових технологій у навчальний процес та розвиток компетентностей XXI століття.

3. На контрольно-результативному етапі було проведено повторне тестування обох груп та порівняння рівнів читацької компетентності до і після експерименту. Також ми проаналізували основні критерії зростання читацької компетентності (розуміння змісту тексту, аналіз тексту, навички роботи з інформацією, уміння робити висновки, висловлювання власної думки, логічне мислення, емоційне ставлення, інтерес до читання і т.д.).

3.2. Аналіз результатів дослідження

У цьому підрозділі представлено та проаналізовано результати педагогічного експерименту, отримані на констатувальному та контрольному етапах дослідження в контрольній та експериментальній групах.

Метою аналізу було порівняння рівнів сформованості когнітивного (розуміння тексту) та мотиваційно-ціннісного компонентів читацької компетентності до і після формувального етапу, щоб оцінити ефективність розробленої методики з використанням цифрових технологій.

У контрольній групі результати анкетування показали посередній рівень читацької мотивації. 40% учнів обрали, що люблять читати, а 28% учнів відповіли, що не люблять читати, 32% учнів читають іноді (див. табл. 3.1. та рис. 3.1).

Таблиця 3.1

Аналіз анкетування до експерименту в контрольній групі

Запитання	Варіанти відповідей							
	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%
1. Чи любиш ти читати книжки?	А) Так		Б) Ні		В) Іноді			
	10	40%	7	28%	8	32%		
2. Що тобі більше подобається?	А) Читати паперову книжку		Б) Читати з екрана		В) Не подобається читати зовсім			
	6	24%	12	48%	7	28%		
3. Як часто ти читаєш вдома?	А) Щодня		Б) Кілька разів на тиждень		В) Рідко			
	13	52%	5	20%	7	28%		
4. Які історії тобі цікавіше читати?	А) Казки		Б) Історії про тварин		В) Про пригоди		Г) Свій варіант	
	15	60%	5	20%	3	12%	2	8%
5. Що тобі подобається у книжках (можна обрати кілька варіантів)	А) Картинки		Б) Сюжет історії		В) Відео або звукове супроводження		Г) Завдання або гра після прочитаного	
	5	20%	4	16%	5	20%	6	24%
	Д) Свій варіант							
	5	20%						

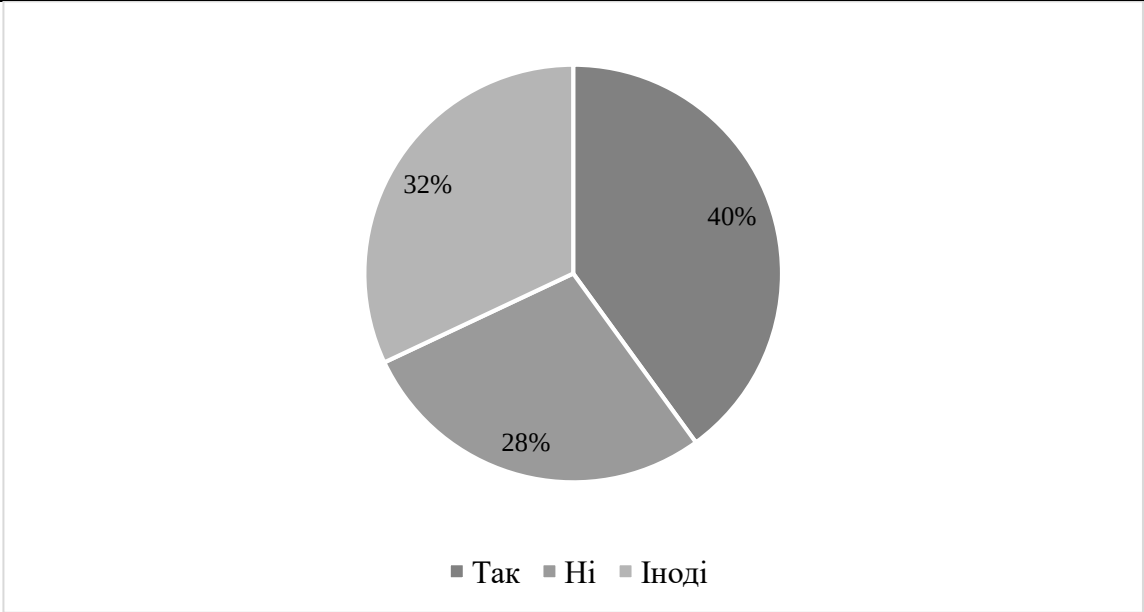

Рис. 3.1. Відповіді контрольної групи на запитання «Чи любиш ти читати книжки?»

У виборі в форматі читання переважають цифрові носії: майже половина учнів (48%) віддають перевагу читанню з екрану, а паперову книжку обирають лише 24% учнів (див. рис. 3.2).

Рис. 3.2. Відповіді контрольної групи на запитання «Що тобі більше подобається?»

Частота читання достатня: 52% учнів читають щодня, 28% учнів роблять це рідко, а ще 20% кілька разів на тиждень. (див. рис. 3.3).

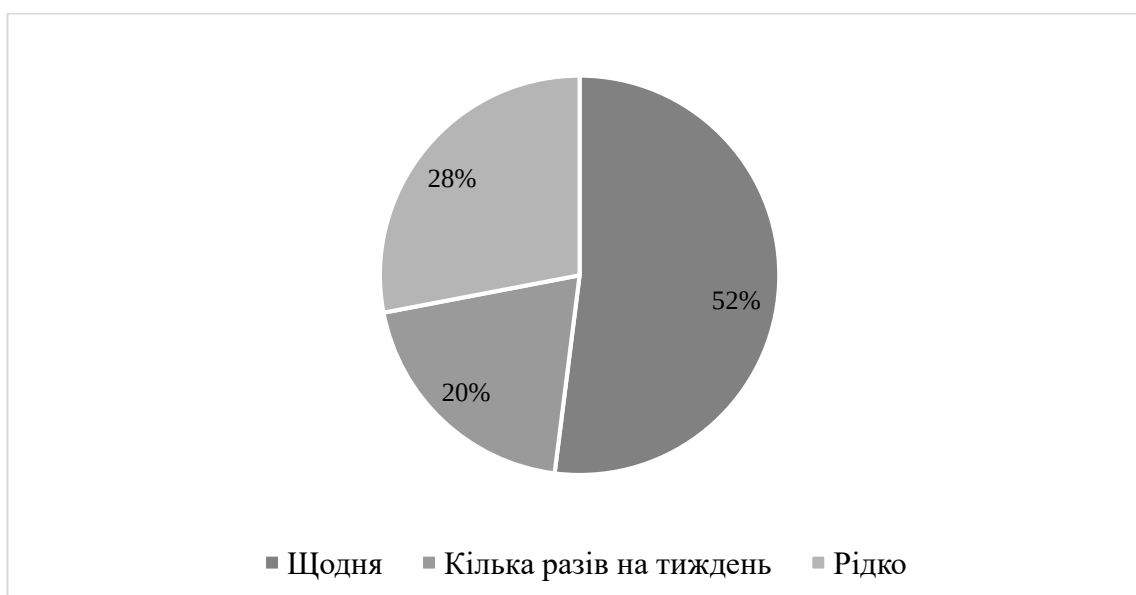

Рис. 3.3. Відповіді контрольної групи на запитання «Як часто ти читаєш вдома?»

Найцікавіші жанри для читання в учнів виявились казки (60%), про тварин (20%), пригодницькі оповідання(12%). (див. рис. 3.4.).

Рис. 3.4. Відповіді контрольної групи на запитання «Які історії тобі цікавіше читати?»

У структурі читацьких вподобань домінують завдання чи ігри після прочитаного (24%), картинки та відео/звуковий супровід по 20%, а сюжет цікавить лише 16% учнів, свій варіант написало 20% (див. рис. 3.5.).

Рис. 3.5. Відповіді контрольної групи на запитання «Як часто ти читаєш вдома?»

Таблиця 3.2.

Аналіз анкетування до експерименту в експериментальній групі

Запитання	Варіанти відповідей							
	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%
1. Чи любиш ти читати книжки?	А) Так		Б) Ні		В) Іноді			
	12	48%	7	28%	6	24%		
2. Що тобі більше подобається?	А) Читати паперову книжку		Б) Читати з екрана		В) Не подобається читати зовсім			
	9	36%	11	44%	6	24%		
3. Як часто ти читаєш вдома?	А) Щодня		Б) Кілька разів на тиждень		В) Рідко			
	12	48%	7	28%	6	24%		
4. Які історії тобі цікавіше читати?	А) Казки		Б) Історії про тварин		В) Про пригоди		Г) Свій варіант	
	8	32%	4	16%	6	24%	6	24%
5. Що тобі подобається у книжках (можна обрати кілька варіантів)	А) Картинки		Б) Сюжет історії		В) Відео або звукове супроводження		Г) Завдання або гра після прочитаного	
	5	20%	7	28%	6	24%	4	16%
	Д) Свій варіант							
	3	12%						

В експериментальній групі інтерес до читання є трохи вищим. Позитивно відповіли 48%(12 учнів), 28% (7 учнів) не люблять читати, а 24%(6 учнів) читають іноді (див. табл. 3.2. та рис. 3.6).

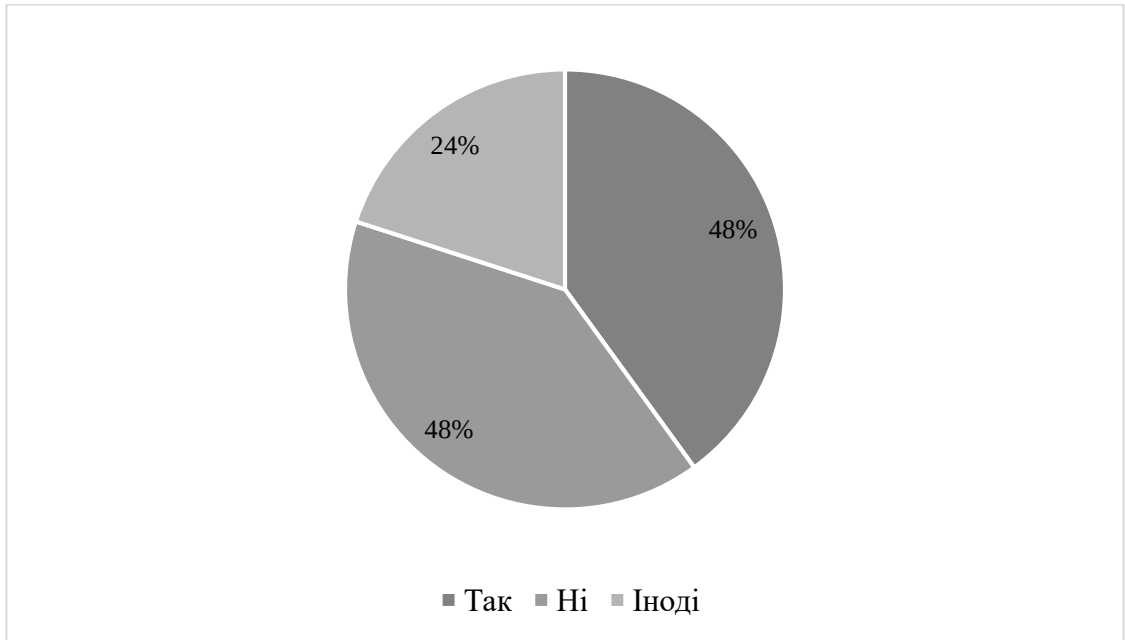

Рис. 3.6. Відповіді експериментальної групи на запитання «Чи любиш ти читати книжки?»

Формати читання розподілилися так: 44% віддають перевагу екранному читанню, 36% – паперовому, а 24% взагалі не мають зацікавленості (див. рис. 3.7).

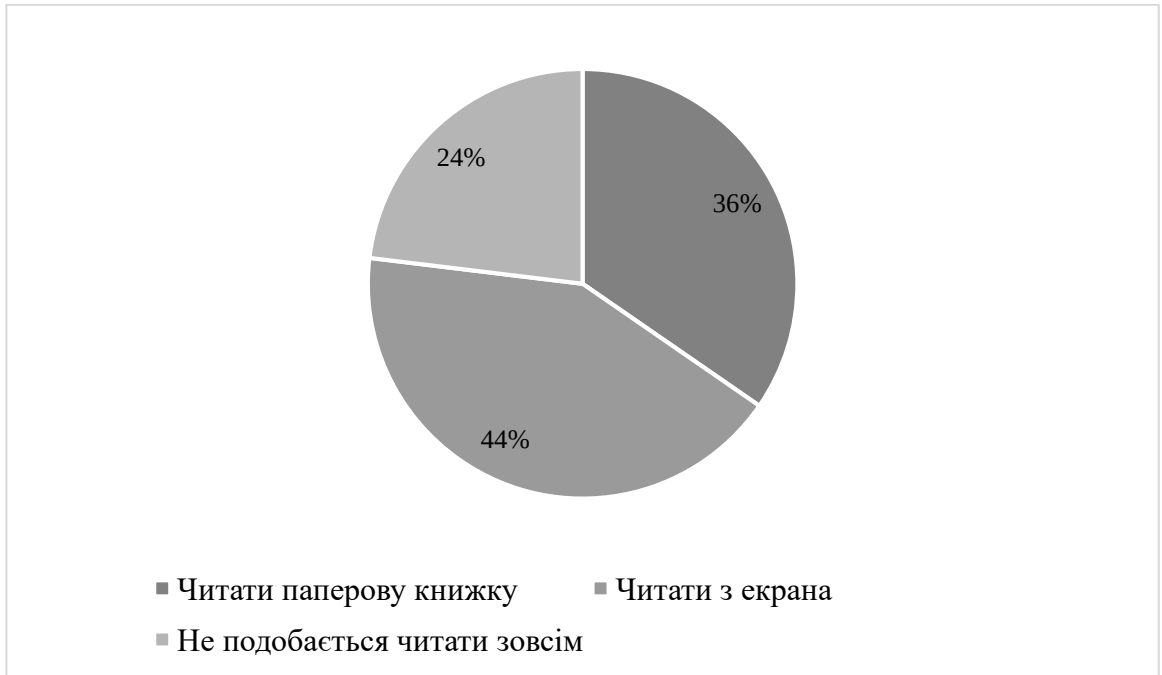

Рис. 3.7. Відповіді експериментальної групи на запитання «Що тобі більше подобається?»

За частотою читання 48% учнів читають щодня, 28% учнів – кілька разів на тиждень і 24% учня – рідко (див. рис. 3.8.).

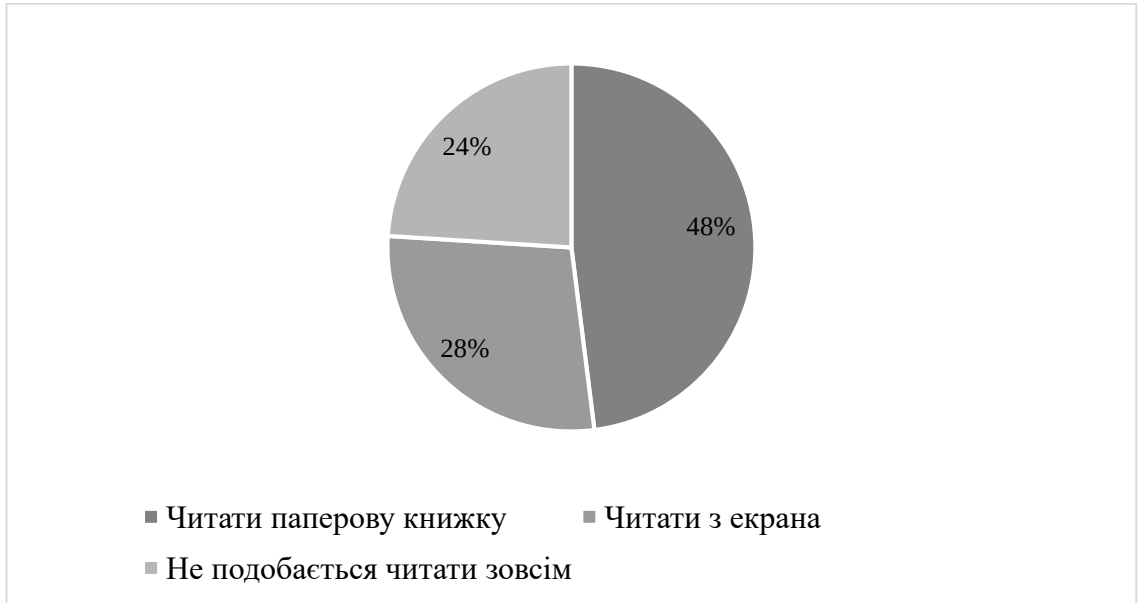

Рис. 3.8. Відповіді експериментальної групи на запитання «Як часто ти читаєш вдома?»

На відміну від контрольної групи, жанрові уподобання більш різноманітні: казки цікавлять 32% учнів, історії про тварин – 16%, пригоди – 24%, і ще 24% обрали власний варіант (див. рис. 3.9.).

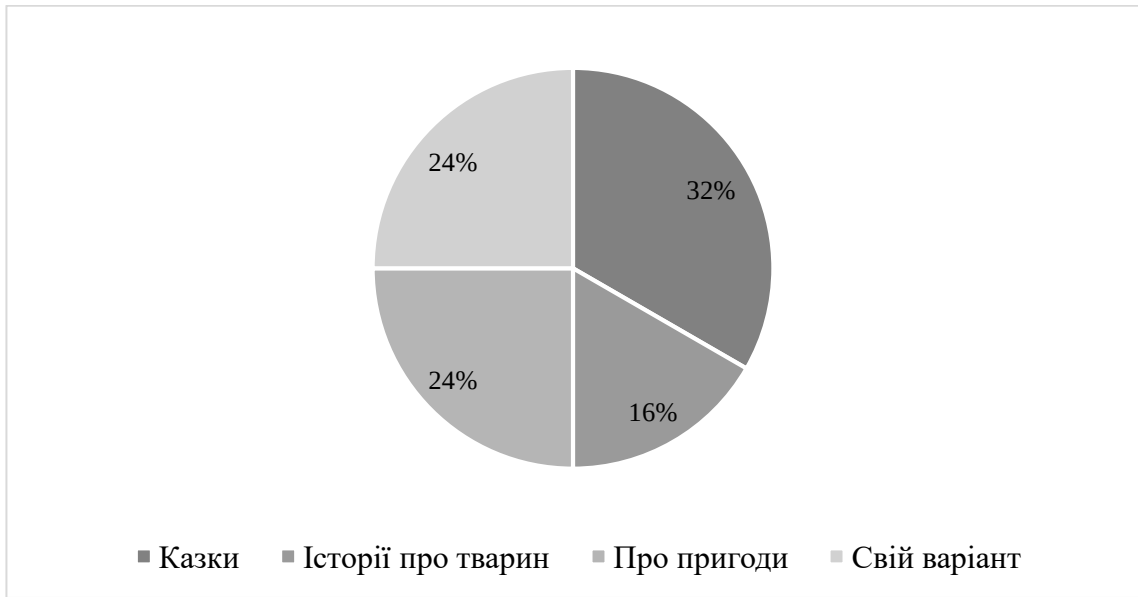

Рис. 3.9. Відповіді експериментальної групи на запитання «Які історії тобі цікавіше читати?»

У книжках найбільше приваблювали сюжет (28%), відео чи звук (24%), картинки (20%) та ігрові елементи (16%) (див. рис. 3.10).

Рис. 3.10. Відповіді експериментальної групи на запитання «Як часто ти читаєш вдома?»

Експериментальна група показала трохи вищий інтерес до читання та учнів цікавлять різнопланові й змістові вподобання. Проте, обидві групи демонструють низьку прихильність до читання з паперової книжки та значну залежність від візуального і ігрового контенту.

Таблиця 3.3.

Рівень сформованості читацької компетентності до експерименту
в контрольній та експериментальній групі

Рівень сформованості читацької компетентності	Контрольна група		Експериментальна група	
	Абс. число	%	Абс. число	%
Високий рівень	10	40%	8	32%
Достатній рівень	5	20%	6	24%
Середній рівень	7	28%	9	36%
Початковий рівень	3	12%	2	8%

На початку експерименту рівень сформованості читацької компетентності в обох групах був приблизно однаковим, але з певними відмінностями. У контрольній групі високий рівень мали 40% учнів, достатній – 20%, середній – 28%, а початковий – 12%. В експериментальній групі показники були трохи нижчими: високий рівень – 32%, достатній – 24%, середній – 36% і початковий – 8% (див. рис. 3.11).

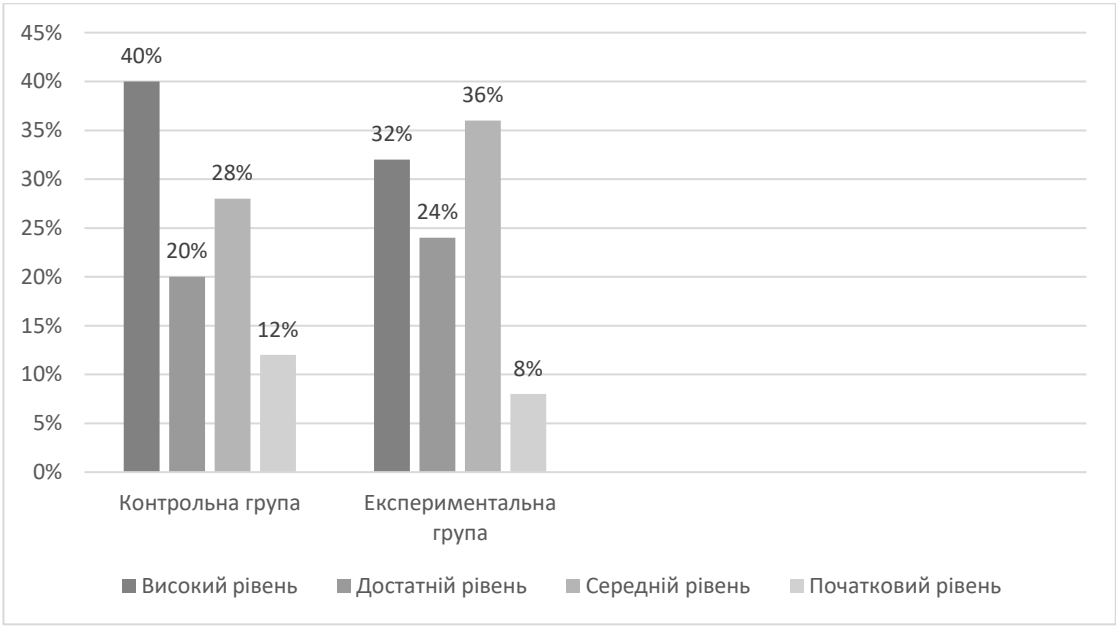

Рис. 3.11. Порівняння класів за рівнем сформованості читацької компетентності до початку експерименту

Таблиця 3.4.

Рівень сформованості читацької компетентності після експерименту
в контрольній та експериментальній групі

Рівень сформованості читацької компетентності	Контрольна група		Експериментальна група	
	Абс. число	%	Абс. число	%
Високий рівень	10	40%	10	40%
Достатній рівень	5	20%	9	36%
Середній рівень	7	28%	6	24%
Початковий рівень	3	12%	0	0%

Після проведення експерименту в контрольній групі рівні залишилися незмінними: високий – 40%, достатній – 20%, середній – 28% та початковий – 12%. Це підтверджує, що традиційні форми роботи не сприяли істотним змінам у читацькій компетентності учнів.

В експериментальній групі спостерігається помітна позитивна динаміка. Частка учнів із високим рівнем зросла з 32% до 40%, достатній рівень – з 24% до 36%, середній рівень знизився з 36% до 24%, а початковий рівень повністю зник. Такі результати свідчать про ефективність застосованої методики, яка забезпечила поступ учнів до вищих рівнів читацької компетентності (див. рис. 3.12).

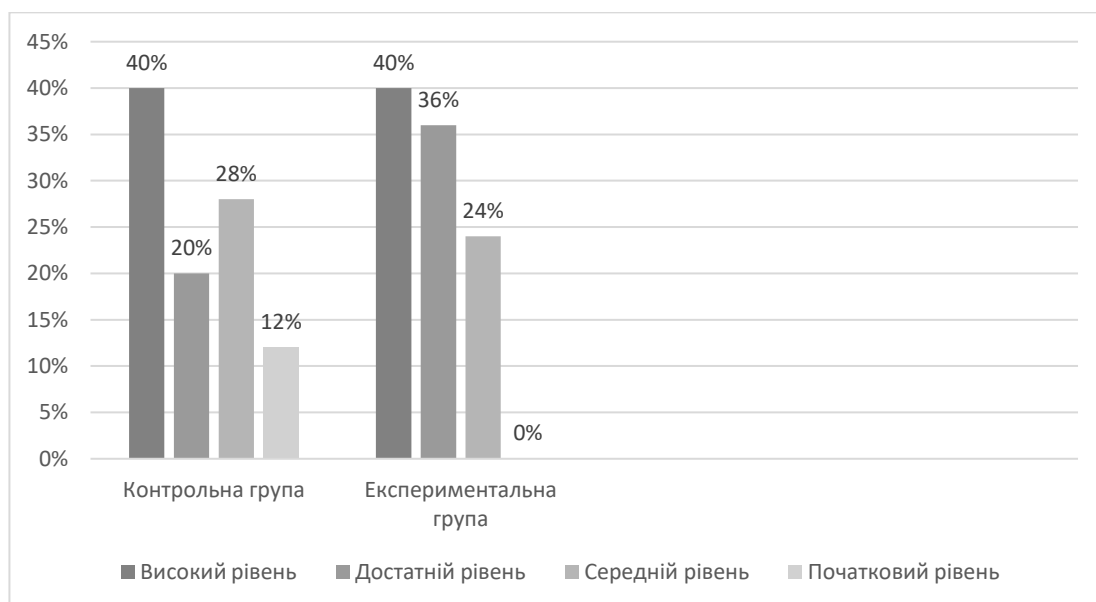

Рис. 3.12. Порівняння класів за рівнем сформованості читацької компетентності після експерименту

В контрольній групі після експерименту спостерігається стабільність показників: когнітивний, комунікативний та особистісно-творчий компоненти залишилися на рівні «достатній», ціннісний – на рівні «високий», а діяльнісний – на «середньому» (див. табл. 3.5.). Це свідчить про те, що рівні залишилися незмінним.

Таблиця 3.5.

**Аналіз основних компонентів читацької компетентності
в контрольній групі**

Основні компоненти	Рівень	
	До	Після
Когнітивний (Розуміння змісту тексту, уміння аналізувати текст, визначати головну думку, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити узагальнення)	Достатній	Достатній
Комунікативний (Уміння висловлювати власну думку, слухати інших, переказувати текст)	Достатній	Достатній
Ціннісний (Емоційне ставлення до тексту, уміння оцінювати поведінку персонажів, розрізняти морально-етичні аспекти)	Високий	Високий
Діяльнісний (Навички роботи з інформацією, уміння робити висновки)	Середній	Середній
Особистісно-творчий (Інтерес до читання, творче осмислення прочитаного, здатність до уяви, фантазування, створення власних інтерпретацій)	Достатній	Достатній

За результатами підсумкового анкетування встановлено, що в учнів 4-Б класу зріс рівень читацької мотивації: посилилося позитивне ставлення до читання, підвищився інтерес до змісту книжок і розширилися жанрові вподобання, а читання почало сприйматися як цікава діяльність, що підтверджує ефективність експерименту.

В експериментальній групі спостерігаємо суттєві зміни. Когнітивний компонент зріс із середнього до достатнього рівня, що означає підвищення здатності учнів аналізувати текст, встановлювати зв'язки та робити висновки. Комунікативний компонент покращився з достатнього до високого рівня, тобто учні стали краще висловлювати думку, слухати інших та переказувати зміст. Діяльнісний компонент також зріс із середнього до достатнього, що свідчить про розвиток уміння працювати з інформацією та формулювати висновки. Ціннісний та особистісно-творчий компоненти залишилися на

рівнях «високий» та «достатній» відповідно, але з тенденцією до якісного збагачення (див. табл. 3.6.).

Таблиця 3.6.

Аналіз основних компонентів читацької компетентності
в експериментальній групі

Основні компоненти	Рівень	
	До	Після
Когнітивний (Розуміння змісту тексту, уміння аналізувати текст, визначати головну думку, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити узагальнення)	Середній	Достатній
Комунікативний (Уміння висловлювати власну думку, слухати інших, переказувати текст)	Достатній	Високий
Ціннісний (Емоційне ставлення до тексту, уміння оцінювати поведінку персонажів, розрізняти морально-етичні аспекти)	Високий	Високий
Діяльнісний (Навички роботи з інформацією, уміння робити висновки)	Середній	Достатній
Особистісно-творчий (Інтерес до читання, творче осмислення прочитаного, здатність до уяви, фантазування, створення власних інтерпретацій)	Достатній	Достатній

Отримані результати підтвердили ефективність використання сучасних цифрових технологій для розвитку читацької компетентності молодших школярів.

До експерименту рівні сформованості читацьких умінь у контрольній та експериментальній групах були подібними, однак після впровадження цифрових засобів навчання саме експериментальна група продемонструвала позитивну динаміку: зросла кількість учнів із високим та достатнім рівнем, зник початковий рівень, покращилися когнітивний, комунікативний і діяльнісний компоненти читацької компетентності.

У контрольній групі істотних змін не відбулося. Це свідчить про те, що цифрові технології створюють додаткові можливості для мотивації учнів, глибшого розуміння тексту та розвитку навичок роботи з інформацією, а

отже, є дієвим інструментом у формуванні читацької компетентності на уроках літературного читання.

3.3. Методика з ефективного застосування цифрових технологій у процесі формування читацької компетентності молодших школярів

Аналіз теоретичних засад розвитку читацької компетентності, викладений у Розділі 1, зокрема розуміння її багатокомпонентної структури [57] та психолого-педагогічних особливостей молодших школярів [31], а також огляд дидактичного потенціалу, переваг та ризиків використання сучасних цифрових технологій в освітньому процесі початкової школи (Розділи 2.1-2.4) дозволяють сформулювати низку методичних рекомендацій. Ці рекомендації спрямовані на допомогу вчителям початкових класів в усвідомленій та результативній інтеграції цифрових інструментів у практику навчання читанню, що сприятиме підвищенню його ефективності та мотиваційної привабливості для учнів в умовах Нової української школи [27].

I. Загальні принципи інтеграції цифрових технологій у навчання читанню:

1. Пріоритет педагогічної доцільності та цілепокладання: Інтеграція будь-якого цифрового ресурсу має починатися з чіткого визначення освітньої мети та конкретних завдань уроку чи позакласного заходу. Технології – це засіб, а не самоціль. Перед використанням того чи іншого інструменту вчитель повинен запитати себе: «Як саме цей ресурс допоможе моїм учням краще зрозуміти текст, відпрацювати певну навичку, підвищити інтерес до читання? Який компонент читацької компетентності я розвиватиму?»

2. Відповідність віковим та індивідуальним особливостям учнів: При доборі цифрових ресурсів та плануванні завдань необхідно суворо враховувати когнітивні можливості, психологічні характеристики (нестійкість уваги, домінування наочно-образного мислення, потреба в грі),

інтереси та попередній досвід учнів молодшого шкільного віку [36]. Важливо забезпечити поступове ускладнення завдань та враховувати рівень сформованості як читацьких, так і базових ІКТ-навичок.

3. Збалансований та інтегрований підхід: Цифрові технології не повинні повністю замінювати традиційні методи навчання читанню та роботу з паперовою книгою. Ефективним є їх гармонійне поєднання та інтеграція, коли цифрові інструменти доповнюють, збагачують та урізноманітнюють освітній процес. Необхідно дотримуватися санітарно-гігієнічних норм щодо екранного часу та чергувати види діяльності.

4. Комплексний розвиток компонентів читацької компетентності: Застосування цифрових технологій має бути спрямоване на розвиток усіх складових читацької компетентності: мотиваційно-ціннісного, операційно-технічного, когнітивного, діяльнісного та емоційно-вольового [57]. Наприклад, інтерактивні ігри можуть сприяти розвитку техніки читання та мотивації, тоді як інструменти для створення цифрових історій – когнітивному та діяльнісному компонентам.

5. Формування цифрової грамотності, медіаграмотності та безпеки: Використання цифрових технологій у навчанні читанню є чудовою нагодою для паралельного формування в учнів навичок безпечної та відповідальної поведінки в Інтернеті, критичного ставлення до інформації, розуміння питань авторського права та цифрового етикету [71].

II. Конкретні методичні рекомендації щодо використання різних типів цифрових ресурсів:

Спираючись на огляд цифрових ресурсів (підрозділ 2.2), можна запропонувати такі рекомендації:

1. Інтерактивні електронні книги (e-books):

- Вибір: Надавайте перевагу е-книгам з якісним українськомовним контентом, чітким та виразним озвученням (якщо є функція text-to-speech), можливістю налаштування шрифту та фону. Важлива наявність

інтерактивних елементів: вбудованих словників, гіперпосилань для пояснення слів, завдань на розуміння [13, 19].

- Методичне застосування:
 - Використовуйте для спільного читання з проектуванням на екран, залучаючи учнів до обговорення інтерактивних елементів, анімацій, звукових ефектів [34].
 - Застосовуйте для індивідуальної роботи учнів з різним темпом читання, особливо для дітей з ООП.
 - Пропонуйте учням самостійно користуватися вбудованими словниками для пояснення незрозумілих слів.
 - Використовуйте вбудовані завдання для миттєвої перевірки розуміння або створюйте власні короткі квізи за змістом прочитаних фрагментів.
 - Поєднуйте читання е-книги з традиційними видами роботи: обговоренням, переказом, творчими завданнями (малювання, ліплення).
2. Освітні платформи та сервіси для вправ і тестів (Learning.ua, «Розумники», LearningApps, Classtime, Kahoot!, Quizlet, Wordwall тощо):
- Індивідуалізація та диференціація: Використовуйте можливості платформ для призначення різнорівневих завдань або адаптації складності відповідно до успішності учнів [36]. Це допоможе створити ситуацію успіху для кожної дитини.
 - Гейміфікація: Активно застосовуйте ігрові елементи (бали, нагороди, змагання) для підвищення мотивації, але не перетворюйте навчання на суцільну гру. Завжди пояснюйте навчальну мету кожної гри чи вправи [60].
 - Формування навичок: Створюйте або добирайте завдання на відпрацювання конкретних аспектів читання: звуко-буквений аналіз, швидкість і правильність читання, розуміння лексики, виявлення головної думки, встановлення послідовності подій, характеристика героїв.

- Зворотний зв'язок: Навчайте учнів аналізувати результати виконання завдань, розуміти свої помилки. Використовуйте дані платформ для моніторингу прогресу та своєчасної корекції [71].

- Інтеграція в урок: Застосовуйте ці сервіси на різних етапах уроку: для актуалізації знань (короткий Kahoot!), для закріплення вивченого (вправи на LearningApps), для перевірки розуміння (тест на Classtime), як елемент домашнього завдання.

3. Онлайн-бібліотеки та аудіокниги:

- Формування читацьких інтересів: Знайомте учнів з доступними дитячими онлайн-бібліотеками, навчайте користуватися пошуком та фільтрами, заохочуйте самостійний вибір книг для читання вдома [19]. Організуйте віртуальні "подорожі" бібліотеками.

- Робота з аудіокнигами:

- Використовуйте аудіокниги [16] для розвитку навичок аудіювання, збагачення словникового запасу, знайомства з творами, складними для самостійного прочитання.

- Пропонуйте прослуховувати уривки перед читанням для зацікавлення або після читання для порівняння інтерпретацій та аналізу виразності озвучення [34].

- Для дітей з дислексією або низькою технікою читання аудіокниги можуть бути основним способом знайомства з програмовими творами.

- Організуйте обговорення прослуханого, порівняння з друкованим текстом (якщо є).

4. Інструменти для творчої роботи та візуалізації (Bookcreator, Canva, Storyboard That, Padlet, ментальні карти тощо):

- Творче переосмислення: Заохочуйте учнів до створення власних цифрових продуктів за мотивами прочитаного: цифрових історій, коміксів, ілюстрацій, презентацій, що сприяє глибшому розумінню та інтерпретації.

- Проектна діяльність: Організуйте індивідуальні та групові проекти з використанням цих інструментів (наприклад, створення спільної книги відгуків про прочитані твори, розробка віртуальної виставки ілюстрацій).

- Візуалізація та структурування: Навчайте використовувати ментальні карти [63] для аналізу структури тексту, виділення головних думок, характеристики персонажів.

- Спільна робота: Застосовуйте інтерактивні дошки (Padlet) для колективного збору ідей, обговорень, створення спільних продуктів (наприклад, «павутинка» характеристик героя).

5. Інші інноваційні ресурси (AR-книги, програмовані іграшки):

- Доповнена реальність (AR): Використовуйте книги та картки з AR (наприклад, «Жива Абетка») для підвищення мотивації на етапі навчання грамоти, для візуалізації та створення ефекту занурення. Важливо, щоб AR-елементи доповнювали, а не відволікали від змісту.

- Програмовані іграшки (Bee-Bot): Інтегруйте їх для розвитку мовлення та передумов читання через створення історій за маршрутом робота, ігри на послідовність, відтворення сюжету.

III. Рекомендації щодо врахування переваг та мінімізації ризиків:

Для забезпечення ефективного та безпечного використання цифрових технологій необхідно:

1. Здоров'язбережувальний аспект: Суворо дотримуватися санітарно-гігієнічних норм щодо тривалості роботи з екраном (не більше 10-15 хвилин безперервно для молодших школярів), проводити регулярні фізкультхвилинки та гімнастику для очей [3; 36].

2. Управління увагою та запобігання відволіканню: Чітко формулювати завдання, використовувати ресурси з мінімумом реклами та відволікаючих елементів, навчати учнів концентруватися на навчальному контенті.

3. Запобігання поверховому читанню: Поєднувати роботу з інтерактивними цифровими текстами з глибоким аналізом змісту,

обговоренням, творчими завданнями, що вимагають рефлексії та розуміння, а не лише швидкого «проклацування» [7].

4. Вирішення проблеми цифрової нерівності: Враховувати можливості доступу учнів до технологій вдома при плануванні домашніх завдань. Забезпечувати можливість роботи з необхідними ресурсами в школі для всіх учнів [3].

5. Критичний добір контенту: Вчителю необхідно ретельно відбирати цифрові ресурси, перевіряючи їх на якість, достовірність, безпеку та відповідність віку й освітнім цілям [71]. Навчати учнів основ медіаграмотності.

6. Збереження балансу: Не допускати витіснення традиційної паперової книги цифровими аналогами. Заохочувати читання різних форматів, підкреслюючи цінність кожного. Забезпечувати достатньо часу для живого спілкування та обговорення.

7. Інформаційна безпека: Використовувати лише перевірені платформи, що гарантують захист персональних даних. Навчати дітей правил безпечної поведінки в Інтернеті.

IV. Роль вчителя та співпраця з батьками:

1. Професійний розвиток вчителя: Педагогам необхідно постійно вдосконалювати свою цифрову та методичну компетентність, вивчати нові інструменти, обмінюватися досвідом з колегами [71].

2. Вчитель як модель та фасилітатор: Демонструвати власний інтерес до читання та використання технологій, допомагати учням орієнтуватися в цифровому просторі, підтримувати їхню ініціативу та творчість.

3. Партнерство з батьками: Інформувати батьків про переваги та ризики використання ЦТ, надавати рекомендації щодо безпечних та корисних ресурсів для домашнього використання, залучати до спільних читацьких ініціатив.

Застосування цих методичних рекомендацій сприятиме тому, що цифрові технології стануть справді ефективним інструментом в руках

вчителя, який допоможе виховати компетентного, зацікавленого та критично мислячого читача, готового до життя в сучасному інформаційному суспільстві.

Висновки до розділу 3

Аналіз результатів анкетування, динаміки рівнів читацької компетентності та змін у структурних компонентах показав суттєву різницю між контрольним і експериментальним навчальними впливами. Початкові дані засвідчили, що обидві групи мали приблизно однакову стартову позицію: інтерес до читання був помірним, перевага надавалася цифровим форматам, а рівні сформованості читацької компетентності розподілялися нерівномірно, з домінуванням середнього та достатнього рівнів. Проте експериментальна група демонструвала трохи нижчі стартові показники, що робить подальшу позитивну динаміку більш показовою та статистично значущою.

Після проведення експериментальної роботи відбулися суттєві зміни саме в експериментальній групі. Результати рівнів сформованості читацької компетентності свідчать про чітке зростання кількості учнів із високим та достатнім рівнями, з одночасним зменшенням частки учнів із середнім рівнем і повним зникненням початкового рівня. У контрольній групі, яка працювала за традиційною методикою, показники не змінилися зовсім, що підтверджує недостатню ефективність стандартних підходів без додаткових педагогічних впливів.

Додатковий аналіз компонентів читацької компетентності показав, що саме експериментальне навчання сприяло розвитку ключових складових: зросли когнітивний, комунікативний та діяльнісний компоненти, які безпосередньо пов'язані зі здатністю учнів аналізувати текст, розуміти його, висловлювати та аргументувати власну думку, а також працювати з

інформацією. У контрольній групі всі компоненти залишилися без змін, що ще раз підкреслює результативність експериментальної методики.

Отже, порівняльний аналіз усіх даних дозволяє дійти до висновку, що впроваджена експериментальна методика формування читацької компетентності виявилася ефективною. Вона забезпечила не лише зростання загального рівня читацьких умінь, а й розвиток важливих компонентів, які визначають якість читацької діяльності молодших школярів. Отримані результати доводять доцільність застосування сучасних освітніх технологій у роботі з учнями та підтверджують позитивний вплив методики на формування читацької компетентності.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було комплексно розглянуто проблему формування читацької компетентності молодших школярів в умовах модернізації сучасної початкової освіти та активного впровадження цифрових технологій. Виконання поставлених завдань дозволило отримати такі узагальнені результати.

1. Здійснений аналіз наукових підходів дав змогу уточнити зміст поняття «читацька компетентність», яке розглядається як інтегрована здатність молодшого школяра свідомо, правильно й виразно читати, розуміти та інтерпретувати текст, застосовувати отриману інформацію в навчально-пізнавальній діяльності. Уточнено її структуру, що включає: техніку читання, розуміння змісту, емоційно-ціннісне ставлення до тексту, мотиваційний компонент та здатність до елементарної інтерпретації прочитаного.

2. Визначено психолого-педагогічні особливості розвитку читацьких умінь у молодшому шкільному віці. Встановлено, що формування читацької компетентності зумовлене віковими характеристиками дітей 6-10 років: високою чутливістю до ігрових форм навчання, неоднорідністю темпу оволодіння технікою читання, провідною роллю наочно-образного мислення та потребою в емоційно забарвлених, мотиваційно значущих видах діяльності. Підтверджено, що успішність формування читацьких навичок залежить від індивідуальних особливостей учнів, рівня сформованості мовленнєвих умінь та навчальної мотивації.

3. Охарактеризовано педагогічні умови, що забезпечують ефективний розвиток читацької компетентності в початковій школі. До них віднесено: використання різноманітних методів читання, систематичну роботу з текстами різних жанрів, поєднання традиційних та інноваційних освітніх технологій, формування позитивної мотивації до читання, створення

емоційно сприятливого освітнього середовища, а також індивідуалізацію навчання з урахуванням можливостей і потреб кожного учня.

4. У ході теоретичного та практичного аналізу встановлено широкі можливості цифрових технологій для формування читацьких умінь молодших школярів. Доведено, що інтерактивні платформи, електронні книги, мультимедійні вправи, штучний інтелект та ігрові цифрові інструменти сприяють розвитку техніки читання, збагаченню словникового запасу, підвищенню мотивації та залученню учнів до активної пізнавальної діяльності. Використання цифрових ресурсів забезпечує індивідуальний темп навчання, інтерактивний контроль та зворотний зв'язок, що значно підвищує якість опанування матеріалу.

5. Розроблена та експериментально перевірена методика застосування цифрових технологій у процесі формування читацької компетентності підтвердила свою ефективність. Упровадження авторського методичного комплексу сприяло покращенню техніки читання, підвищенню рівня розуміння тексту, активізації мотивації до навчання і загальному зростанню читацької компетентності учнів експериментальних класів порівняно з контрольними. Результати педагогічного експерименту засвідчили статистично значущу позитивну динаміку, що підтверджує доцільність інтеграції цифрових технологій у систему початкової освіти.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що цілеспрямоване й методично виважене застосування цифрових технологій є ефективним засобом формування читацької компетентності молодших школярів, забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу, підтримує інтерес до читання та відповідає сучасним вимогам розвитку Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. Педагогіка в сучасних умовах розвитку освіти. Київ: Либідь, 2020.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти. К.: Атіка, 2008.
3. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти і суспільства: виклики і можливості. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Том 80. № 6. С. 1-19.
4. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: реалії та перспективи. Київ: Педагогічна думка, 2017.
5. Богданець-Білокаленко Н. І. Ігрові методи навчання в початковій школі. Київ: Педагогічна думка, 2018.
6. Божович Л. І. Особистість та її формування в дитячому віці. Київ: Вища школа, 2010.
7. Большакова І. О. Розвиток критичного мислення молодших школярів під час читання. Початкове навчання та виховання. 2018. № 16-18. С. 2–15.
8. Бондар Т. В. Диференційоване навчання в початковій школі. Львів: Світ, 2015.
9. Вашуленко М. С. Навчання грамоти і читання в початковій школі. Київ: Генеза, 2011.
10. Вашуленко М. С. Формування читацької компетентності молодших школярів. Початкова школа. 2011. № 2. С. 1–4.
11. Волянчук А. Мотивація як фактор підвищення навчальної успішності молодших школярів. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020.
12. Геврик Л. Гейміфікація у початковій школі. Тернопіль: Астон, 2020.
13. Гудима Н. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку читацької компетентності молодших школярів. Педагогічний дискурс. 2015. Вип. 19. С. 45-50.

14. Державний стандарт початкової освіти. Київ: МОН України, 2018.
15. Доценко С. Світ цифрових технологій: презентація // Весняний інтенсив «У країні цифрових чудес та дружнього штучного інтелекту» / Академія Ранок, ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 16 сл.
16. Задорожна І. П. Використання аудіокниг для розвитку навичок сприймання на слух та читацької компетентності учнів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2018. № 34(2). С.117-120.
17. Іващенко В. П. Формування читацької компетентності молодших школярів. Початкова школа, 2018.
18. Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів: методичний посібник./Мартиненко В. О. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
19. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: навч.-метод. посіб. / О. В. Коршунова, І. В. Зайцева, Н. М. Яковенко та ін. Київ: Слово, 2011. 168 с.
20. Кабінет Міністрів України. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова КМУ № 1341 від 23.11.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п> (дата звернення: 13.03.2025)
21. Кадемія М. М. Інформаційні технології в освіті: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012.
22. Карп К. Роль сучасних технологій у розвитку читацької компетентності молодших школярів. За матеріалами X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями європейського наукового простору: пошук студента». (16 травня 2025р.). Вип. 15. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2025. С.32-35.
23. Карп К. Цифрові технології як засіб розвитку читацької компетентності у початкових класах. Advanced Technologies in Scientific Research: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical

- Conference. International Scientific Unity. November 19-21, 2025. Rotterdam, Netherlands. pp,479-484.
24. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів, гуманіт. ун-тів, пед. коледжів спец. «Педагогіка і методика почат. Навчання». Тернопіль, 2010. 280 с.
 25. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2008. 280 с.
 26. Коваль Л. В., Скворцова С. О. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-метод. посібник. Харків: ХНПУ, 2014. 354 с.
 27. Концепція «Нова українська школа». Реформа НУШ. URL: <https://nus.org.ua/about/formula/> (дата звернення: 13.03.2025)
 28. Концепція Нової української школи. Київ: МОН України, 2016.
 29. Крутій К. Л. Особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку. Запоріжжя: ЗНУ, 2020.
 30. Кузьменко В. Уроки читання: методика та практика. Харків: Ранок, 2017.
 31. Левківський М. В. Психологія читання молодших школярів: проблеми та шляхи їх вирішення. Психологія і особистість. 2016. № 2 (10). С. 155-165.
 32. Литвин Л. Цифрова компетентність педагога: теорія і практика. Київ: МОН України, 2021.
 33. Литвиненко С. Інтерактивні технології у навчанні читання. Початкова школа, 2022.
 34. Ломаковська Г. В., Ємець А. А. Формування читацької активності учнів початкових класів засобами мультимедійних технологій. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2015. № 6. С. 31–34.
 35. МОН України. Електронні освітні ресурси для НУШ. 2021.
 36. Морзе Н. В., Варченко-Троценко Л. А. Інтеграція цифрових технологій в освітній процес початкової школи: виклики та перспективи. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Том 70. № 2. С. 18-32.

37. На допомогу вчителю: віршики до початку уроку. *BOOK-афф-ки!*. URL: https://bookwood.blogspot.com/2017/11/blog-post_15.html (дата звернення: 10.04.2025).
38. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник / Старагіна І. П., Терещенко В. М., Панченков А. О. Харків: Соняшник, 2020. 176 с., іл.
39. Новик І., Левонюк А. Формування позитивної мотивації до навчання у молодших школярів засобами ігрових прийомів. Молодий вчений, 2019.
40. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ: К.І.С., 2004.
41. Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання читацької компетентності учнів початкової школи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2018. Вип. 60. Т. 1. С. 114–119.
42. Організація учнів до уроку. «Всеосвіта». URL: <https://vseosvita.ua/library/organizacia-ucniv-do-uroku-125127.htm> (дата звернення: 28.11.2025).
43. Освітні платформи для читання в початковій школі: методичні рекомендації. К.: МОН, 2022.
44. П'ятниченко Т. Цифрові інструменти на уроках читання в НУШ. Львів: Літопис, 2021.
45. Пентилюк М. І. Українська мова і методика її навчання. Київ: Академія, 2018.
46. Пометун О. І. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. К.: АПН України, 2018.
47. Приходько М. М. Діагностика сформованості читацьких умінь у молодших школярів. Київ, 2020.
48. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 (у редакції постанови

КМУ від 24.07.2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF> (дата звернення: 10.04.2025).

49. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 12.04.2025).

50. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. №463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

51. Психологія молодшого школяра / за ред. О. Скрипченко. К.: Каравела, 2016.

52. Рубінштейн С. Л. Основи загальної психології. М.: Педагогіка, 2015.

53. Савченко О. Початкова освіта: теорія і методика. Київ: Освіта, 2019.

54. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. К.: Алатон, 2012.

55. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах: посіб. для вчителя. Київ: Освіта, 2007. 334 с.

56. Савченко О. Я. Формування читацької компетентності молодших школярів. К.: Освіта, 2019.

57. Савченко О. Я. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. Український педагогічний журнал. 2017. № 1. С. 5–15.

58. Скоромовка Лесі Вознюк. Еники, беники їли вареники: Загадки, лічилки, скоромовки для учнів початкових класів // Уклад.: Л. Вознюк. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 192 с.

59. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад. : Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна. За заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.

60. Смагіна Т. М. Використання онлайн-сервісів у процесі формування читацької компетентності учнів початкових класів. Освітній простір України. 2020. Вип. 18. С. 78–86.

61. Смолянчук Н., Домилівська Ю. Формування пізнавальної мотивації молодших школярів засобами цифрових технологій та штучного інтелекту. Молодь і ринок, 2024.

62. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: теоретичні та методичні засади. К.: Педагогічна думка, 2013.
63. Спірін О. М., Носенко Ю. Г. Цифрові технології як засіб формування дослідницької компетентності учнів. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2019. Вип. 1 (44). С. 210–214.
64. Стасюк Ольга Михайлівна, Система вправ для удосконалення читацьких навичок молодших школярів, Бібрський ОЗЗСО І-ІІІ ст. ім.Уляни Кравченко, 2019. С.79.
65. Українська мова та читання. Розробки уроків / А. Савчук. Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. 68 с.
66. Українська мова та читання: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти. У 2 ч. Ч. 2 / А. Савчук. Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. 144 с.
67. Фасоля А. М. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо // Дивослово. 2017. №9.
68. Фенцик О. М., Грицак Г. Ю. Формування читацької компетентності молодших школярів у контексті сучасних освітніх реформ. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7405/1/Formation_of_reading_competence_of_junior_schoolchildren_in_the_context_of_modern_educational_reforms.pdf (дата звернення: 10.04.2025).
69. Хорошковська Т. П. Вимірювання читацької компетентності в учнів у контексті міжнародних досліджень. Сучасний урок: науково-методичний журнал. 2018. Ч. 2. С. 26-32.
70. Цифрова грамотність учителя: Навчальний посібник / за ред. Л.Литвин. К.: МОН, 2021.
71. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: посібник / Н. Морзе та ін. Київ: [б. в.], 2019. 160 с.
72. Чепелєва Н. В. Роль читання в розвитку життєвої компетентності особистості. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць

Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2023. Т. 2. №. 14. С. 4-12.

73. Чепурна Г. Цифрова компетентність учнів початкової школи. Педагогічна освіта, 2021.

74. Як мотивувати молодших школярів до навчання – зовнішня мотивація: стимулювання через винагороду, стягнення, схвалення, конкурентне середовище та часові обмеження. URL: https://znayshov.com/News/Details/Yak_motyvuvaty_molodshykh_shkoliariv_do_navchannia (дата звернення: 10.04.2025).

75. Яценко Т. О. Розвиток читацької компетентності учнів ліцею у контексті нової парадигми шкільної літературної освіти. Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка: зб. наук. пр. 2019. Вип. 3 (326). С.194-202. (11)

76. Becta. Digital Literacy in the Primary School. London, 2018.

77. Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell, 2010.

78. Gee J. P. What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. New York: Palgrave Macmillan, 2014.

79. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses. Routledge, 2015.

80. Leu D. et al. The New Literacies of Online Research and Reading Comprehension. Reading Research Quarterly, 2017.

81. OECD. Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with AI. Paris: OECD Publishing, 2021.

82. OECD. Students, Computers and Learning: Making the Connection. OECD Publishing, 2019.

83. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants. MCB University Press, 2001.

84. Ryan, R. M., Deci, E. L. Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. American Psychologist, 2000.

85. Uehara E. Digital Learning and Educational Innovation. Tokyo: Open Education Press, 2019.
86. UNESCO. ICT in Education: Policy Guidelines. Paris: UNESCO, 2018.
87. UNESCO. Reading in the Digital Age. Paris, 2020.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Тема: Легенда Поділля «Криниця-журавель»

Мета: ознайомити учнів з Подільською легендою «Криниця-журавель», розвивати вміння аналізувати прочитане, виразно читати, робити висновки та збагачувати мовлення.

Очікувані результати: учні розуміють зміст і головну думку легенди; виразно та свідомо читають уривки з тексту; уміють робити висновки та ставити запитання за змістом; висловлюють власне ставлення до вчинків героїв; виявляють інтерес до народних традицій і легенд рідного краю.

Обладнання: підручник, презентація, куб із запитаннями.

Хід уроку

I. Вступна частина

1. Організаційна частина

- Перевірка готовності до уроку

2. Емоційне налаштування

Ви почули всі дзвінок? Починаємо урок.

Прошу чемно всіх сідати, до роботи приступати.

Галина Сапун

- Мотивація до уроку

Довгі ноги, довгий ніс,
Прилетів — обід приніс
Смачних жабеняток?
Для своїх маляток.

Відповіді: журавель, журавлі.

Дивний ключ у небі лине,
Не залізний, а пташиний.
Цим ключем в осінній млі
Відлітають...

- **Повідомлення мети та теми уроку**

— Сьогодні ми познайомимся з новою легендою Поділля, яка має назву «Криниця-журавель».

3.Очікування від уроку

4.Артикуляційна розминка

- **«Смачне варення».** Необхідно висунути язичок та облизати верхню губу, потім заховати язичок у глиб рота. Повторювати 5-10 разів. Під час виконання вправи проговорювати таке речення: *Ми варення куштували, потім губи облизали.*

- **«Конячка».** Необхідно присмоктати язичок до піднебіння та цокнути ним. Цокати сильно, але повільно. Це потрібно для розтягування під'язикового зв'язку. Повторювати 5-10 разів. Під час виконання вправи проговорювати таке речення: *Цок, цок, цок ногами. Вона поспішає, біжить до мамі.*

II. Основна частина

1.Опрацювання легенди «Криниця-журавель».

- **Вправа «Сенкан».** Учням пропонується скласти сенкан до слова «Журавель».

1. Тема (1 іменник) ЖУРАВЕЛЬ

2.Опис теми (два прикметника) ДОВГОНОГИЙ, БІЛИЙ

3. Дії (три дієслова) ЛІТАЄ, ПОЛЮЄ, ГОДУЄ.

4. Речення (з чортирьох слів) ЖУРАВЕЛЬ ЛІТАЄ НАД КРИНИЦЕЮ

5. Синонім до теми, висновок(одне слово) ПТАХ

- **Підготовка до читання.** Учні гуртом зачитують слова, які з'являються на дошці.

Прістрої, споруда, ходітиме, лаштувати, подякував, неслухняний, рідня, по́ралася, господарство, знесілилась, опустівся, подякував, зігну́вши.

- **Слухаю – розумію.** Вчитель зачитує легенду.

— Які почуття викликала у вас легенда?

— Як ви думаєте чому легенда має саме таку назву?

— Хто головні герої легенди?

• **Читаю – думаю.** Учні самостійно опрацьовують напівголоса легенду та задають по 1-2 питання сусіду по парті.

- **Виконання завдань в підручнику на сторінці 31.**

- Чому хлопчик заблукав? Хто його врятував?
- Чому люди почали лаштувати криниці-журавлі?
- Що в тексті тобі видалося дивним? Які події є реальними, а які — вигаданими?
- Чи доводилося тобі бачити криницю-журавель? Розкажи про це в класі.

2. Розвиток читацьких навичок

• **Вибіркове читання.** Вчитель зачитує початок речення, а учні знаходять продовження та дочитують.

— Жили собі на світі....

— Усі жаліли малих

— Довго ходив він лісом....

— У нього додалися сили, і він...

— Відтоді, як пам'ять про лоброго.....

• **Читання ланцюжком.** Вчитель пропонує учням читати ланцюжком, один за одним.

• **Вправа «Куб».** Учні отримують куб із запитаннями. Їм потрібно по черзі його кидати та відповідати на те, що випало:

1. Назви твір і його автора (Криниця-журавель, автор народ)
2. Визнач жанр легенди (Легенда)

3. Про що цей твір? Яка його тема? (Цей твір про доброго птаха журавля, котрий врятував маленького хлопчика від спраги)
4. Що ти уявляв / уявляла, читаючи текст? (Варіанти дітей)
5. Яку головну думку передає легенда? (в пам'ять про доброго птаха люди почали майструвати біля криниць пристрої, котрі допомагали діставати воду)
6. Що б ти намалював / намалювала до цього твору? (Варіанти дітей)

- **Робота над зображення з підручника.**

- Що відбувається на зображенні?
- Який момент легенди показано на малюнку?
- Які кольори переважають? Який настрій вони створюють?
- Чи подобається вам цей малюнок?
- Як би ви зобразили криницю та журавля?

III. Заключна частина. Рефлексія

1. Домашнє завдання на вибір. Підручник, сторінка 28.

Виконайте завдання на вибір.

- Із вільних інтернет-джерел, додаткової літератури доберіть легенди про птахів. Розкажіть їх у класі.
- Із вільних інтернет-джерел, додаткової літератури доберіть прислів'я та приказки про птахів.

ДОДАТОК Б

Тема: «Моя земля» Світлана Пасенюк.

Мета: Ознайомити учнів із розділом «Україна з давніх часів до сьогодення» та віршем С. Пасенюк «Моя земля»; формувати вміння визначати головне, вдосконалювати виразне читання, збагачувати мовлення; розвивати критичне мислення й творчість; виховувати інтерес до навчання та повагу до історії України.

Очікувані результати: знають тему та зміст нового розділу; розуміють основну думку вірша; читають поезію свідомо й виразно; уживають нові слова у мовленні; виявляють інтерес до минулого та сучасного України.

Обладнання: підручник, презентація.

Хід уроку

I. Вступна частина

1.Організаційна частина

- Перевірка готовності до уроку

2.Емоційне налаштування

Доброго ранку,
Доброго дня!
Хай плещуть долоньки,
Тупають ніжки,
Працюють голівки
Та сяють усмішки.
Доброго ранку!
Доброго дня!
Бажаєте ви, бажаю вам я!

- **Повідомлення теми уроку**

— Сьогодні на уроці ми попрацюємо над твором Світлани Пасенюк «Моя земля». Попрацюємо над прислів'ями.

2.Мовлинєва розминка.

- **«Дощик накрапає».** Учні читають скоромовку з поступовою зміною швидкості: повільно, швидше, дуже швидко, потім знову повільно. Читання супроводжується рухами пальців в такт

Ворона сороці намисто купила,

В намисті сорока намистинки лічила.

II. Основна частина

1. Ознайомлення з новим розділом «Україна з давніх часів до сьогодення».

- **Вправа «Мікрофон»**

— Прочитайте назву нового розділу.

— Подумайте, які твори можуть бути у розділі.

2.Робота над віршем

- **Слухаю – розумію.** Вчитель виразно читає вірш.

— Що ви відчуваєте після слухання вірша?

— Подумайте, чому цей вірш має таку назву?

- **Читаю – думаю.** Учні самостійно опрацьовують напівголоса вірш. За бажанням читають виразно.

— Доведіть, що ви прочитали вірш

— Скільки строф у вірші?

— Розкажіть зміст вірша прозою (Наприклад: герой висловлює любов до рідної землі. Він хоче жити, працювати й радіти природі саме тут, попри труднощі, та зберігати вірність батьківщині все життя.)

— Прочитайте, якими словами поетеса висловлює свою любов до рідної землі.

- **Виконання завдань в підручнику на сторінці 30.**

- Чи сподобався тобі вірш? Про що в ньому йдеться?
- До чого закликає поетеса?
- Якими словами вона передає любов до своєї землі?

- **Вправа «Об'єднай пари».**

— Потрібно утворити пари слів, які римуються

жити	●	●	доки
трав	●	●	любити
рай	●	●	блукав
роки	●	●	тужити
косити	●	●	питай

3.Робота з картинкою

1. Що ви бачите на малюнку?
2. Який настрій передає ця картина?
3. Як воно «спілкується» з природою?
4. Які кольори переважають на малюнку?
5. Як ви думаєте, де може бути намальоване це місце – у місті чи в селі? Чому?
6. Як би ви назвали цю ілюстрацію?

4.Розвиток мовлення. Збагачуємо своє мовлення прислів'ями про рідний край.

- Всюди на світі добре, а вдома найкраще.
- Людина без рідної землі — як соловей без гнізда.
- Грудка рідної землі дорожча від золота.
- За народ і волю віддамо життя і долю.
- За морем тепліше, та вдома миліше.
- Наша слава — Українська держава.
- Де рідний край, там і рай.

5. Асоціативний куш до слова «Україна»

Варіанти відповідей: співуча, рідний край, Батьківщина, лагідна, вільна, рушник, козацька, чудова, родина, незалежна.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія

- Мені все вдалося!
- Я задоволений/задоволена!
- На жаль, не все вдавалося.
- Мені потрібна була допомога.
- Деякі завдання давалися важко.
- Мені важко було виконувати всі завдання.

2. Домашнє завдання

Знайти вірші про Україну. За бажанням один із них вивчити напам'ять

ДОДАТОК В

Тема: Поняття про легенду. Українська народна легенда «Калинонька».

Мета: Ознайомити учнів з поняттям «легенда», її особливостями та народною легендою «Калинонька»; формувати вміння робити висновки й узагальнення, удосконалювати свідоме й виразне читання, збагачувати словниковий запас; розвивати критичне мислення, творчість і мовлення; виховувати інтерес до традицій рідної держави.

Очікувані результати: Учні розуміють поняття «легенда» та її ознаки, знають зміст легенди «Калинонька», уміють робити висновки, читають свідомо й виразно, використовують нові слова, виявляють повагу до українських традицій.

Обладнання: презентація (Canva), інтерактивні-онлайн вправи (wordwall, learnsng.apps), відео легенда про «Калиноньку» (YouTube), інтерактивний аркуш

Хід уроку

I. Вступна частина

1.Організаційна частина

- Перевірка готовності до уроку

2.Емоційне налаштування

Хто ж ті ягоди не знає,
Від застуди їх приймає.
На кущах вони висять,
І, як маків цвіт, горять.
Тільки це не є малина.
Що за ягода? —... (калина).

• Повідомлення мети та теми уроку

3.Мовлинєва розминка

• **«Груша та Луша».** Потрібно язиком торкатись щічок по черзі та надувати їх. Ось на гілці висить груша,
З'їсть її мишеня Луша.
А для маленького зайченятка
Кругленькі яблучка

• **«Утвори риму»** Учні разом з вчителем повторюють віршик та доповнюють його за римою.

Да-да-да - стоїть у глечик у ... (вода).

Ди-ди-ди - дай напиться ... (води).

Жа-жа-жа - ми знайшли ... (вужа).

Жи-жи-жи - ти мені (допоможи).

II. Основна частина

1.Підготовка до опрацювання народної легенди «Калинонька».

— Діти, давайте пригадаємо, які прислів'я, легенди, приказки та загадки ми знаємо про калину?

- **Вправа «Асоціативний кущ».**

Варіанти: Україна, здоров'я, краса, любов, рідна домівка, мама, пісня, батьківщина, життя, радість, свято.

- **Робота з підручником**

— Легенда – це поетична оповідь про історичну подію, дива природи, подвиги незвичайних людей, котра сприймається як достовірна. Краса навколишнього світу, різноманіття рослин і тварин вражали людей. Мабуть, саме тому серед легенд існує чимало творів про загадковий рослинний і тваринний світ.

— Діти, давайте поміркуємо, що таке легенда? Про що можуть розповідати легенди? Чому люди складали легенди?

2. Опрацювання народної легенди «Калинонька».

- **Підготовка до читання.** Учні гуртом зачитують слова, які з'являються на дошці.

Оселілося, відтоді, вкривається, обережно, дивовіжний, народження, народилася, незабаром, повертає, розквітло, безіменний, милується.

- **Слухаю – розумію.** https://youtu.be/s2gC-KN32Es?si=i-S_S7M69lOO9KTc

Учні дивляться та слухають відео про народну легенду «Калинонька».

— Коли відбувались події?

— Як Клим і Лина назвали донечку?

— Яка традиція існувала в українців, коли народжувались діти?

2. Розвиток читацьких навичок

- **Читаю – думаю.** Учні самостійно упівголоса перечитують легенду.

- **Читання із зупинками.** Учні читають легенду. За умовним сигналом вчителя зупиняються та піднімають очі від тексту. З наступним сигналом учні знаходять місце, де закінчили читати та продовжують далі.

- **Словесне малювання.** Учнім пропонується розповісти який малюнок вони б намалювали до цієї легенди.

- **Вправа «Торбинка запитань».** <https://wordwall.net/resource/100775795>

До дошки виходять два учні. За допомогою інтерактивної онлайн-вправи учні відповідають на запитання. Додатково однокласники можуть ставити їм запитання за текстом.

Хто дасть більше правильних відповідей — той наповнює свою «торбинку».

3. Розвиток мовлення.

— Подумайте, чому калина є народним символом України? Складіть речення.

- **Робота з прислів'ями.** Об'єднай дві частини прислів'я.

<https://learningapps.org/watch?v=px2t96kgk25>

III. Заключна частина.

3. Рефлексія. <https://wordwall.net/resource/91118522>

- Що вивчали на уроці?
- Які завдання викликали труднощі?
- Чи знадобляться ці знання в житті?
- Що тебе найбільше вразило?
- Тепер я можу...
- Яку користь принесуть здобуті знання?
- Сьогодні на уроці я зрозумів(ла)...
- Над чим тобі потрібно попрацювати вдома?

4. Домашнє завдання.

Знайдіть та запишіть в інтернет-джерелах прислів'я про Калину.

ДОДАТОК Г

Тема: Поняття про переказ. За Віктором Васильчуком «Казка про Благиню — кам'яну бабу». Інсценізація сюжетів переказу

Мета: Познайомити учнів із поняттям «переказ» через твір Віктора Васильчука «Казка про Благиню — кам'яну бабу»; формувати вміння визначати та порівнювати риси характеру персонажів, інсценізувати окремі епізоди тексту та збагачувати словниковий запас.

Очікувані результати: учні розуміють поняття «переказ», визначають та порівнюють риси характеру персонажів, інсценізують епізоди тексту, збагачують словниковий запас, розвивають критичне мислення, мовлення та творчі здібності, виховують любов до рідної землі та родинні почуття.

Обладнання: презентація (Canva), інтерактивні-онлайн вправи (wordwall, learning.apps), гугл форма.

Хід уроку

I. Вступна частина

1.Організаційна частина

- Перевірка готовності до уроку

2.Емоційне налаштування

Сонце встало – запалало,

І дітей всіх привітало...

Доброго ранку, сонечко!

Д оброго ранку, діточки!

Доброго ранку, квіточки!

Хай цвіте лужочок

І шумить гайочок...

Хай блищить ставочок...

Хай шебечуть пташечки,

Повзають комашечки...

Хай сміються діточки!

Доброго ранку всім!

2. Повідомлення мети та теми уроку

4. Дихальна гімнастика «Металики та кульбабки».

<https://youtu.be/7MBV1b5t4Ro?si=9WRFS2YdgI5koIP7>

II. Основна частина

1. Опрацювання

• Вправа «Дешифрувальник».

	а	б	в
1	е	р	к
2	п	з	а

Код: 2а, 1а, 1б, 1а, 1в, 2в, 2б.

Відповідь: переказ.

- Одним із видів усної народної творчості є переказ. Це розповідь про минуле, яку передавали від покоління до покоління наші предки. У народних переказах є багато достовірних історичних фактів. Сучасні українські письменники та письменниці теж використовують перекази у своїй творчості.

- Підготовка до читання.** Учні гуртом зачитують слова, які з'являються на дошці.

Шугону́ла, золо́току́дрий, пото́йбі́чний, спопе́лив, пове́літель, те́мінь, розпо́рядник, влади́ка, покрові́тель, ста́туя, яру́ги, мо́рок.

- Слухаю – розумію.** Вчитель виразно читає переказ.
- Вікторина.** <https://forms.gle/aLE7pwtTugJwoREX6>

Учні відповідають на запитання після прослуховування.

2. Розвиток читацьких навичок

- **Читаю – думаю.** Учні самостійно упівголоса перечитують переказ.
- **Читання за ролями.** Вибір ролей учнями за допомогою колеса фортуни <https://wordwall.net/uk/resource/100702272>

Ролі: Перший автор, другий автор, Перун,

Мара, Благиня, Вихор, Відьма, Пелоль.

- **Вправа «Відродження».** <https://learningapps.org/watch?v=p7t9hnm2t25>

Відроджуємо порядок дій в переказі.

- **Порівнюємо переказ та легенду.** <https://wordwall.net/resource/100862551>

Легенда	Спільне	Переказ

III. Заклучна частина.

1. Рефлексія.

- **«Шість капелюхів»**
 - Що таке народний переказ?
 - Що ти відчував/відчувала на уроці?
 - Що гарного, на вашу думку, трапилося на уроці?
 - Для чого ми читали переказ?
 - Що ви порадили б однокласникам/однокласницям?
 - Які зернята мудрості подарував нам урок?

2. Домашнє завдання

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО ПРОСТОРУ:
пошук студента**

15

**Ізмаїл
2025**

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Бабійчук Н. Творчий розвиток старшокласників засобами гри на музичних інструментах.....	6
Борлак Н. Особливості використання рухливих ігор на уроках фізичної культури в сучасних ЗЗСО.....	10
Ван Ч. Про народні пісні Китаю.....	12
Гожий К. Інноваційні підходи до організації дистанційних занять з фізичної культури.....	16
Драгомир К. Урок музики як основна форма організації музичної освіти учнів.....	19
Зайчук А. Поняття інклюзії в освіті: основи та значення.....	23
Іванова Р. Педагогічні умови розвитку лідерських якостей особистості у дошкільному віці.....	26
Іщенко Д. Творча діяльність вчителя на уроках мистецтва як фундамент особистісного становлення учня.....	28
Карп К. Роль сучасних технологій у розвитку читацької компетентності молодших школярів.....	32
Кічук О. Особливості застосування арт-терапії у роботі з дітьми молодшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	36
Коліогло В. Інтеграція штучного інтелекту в процес адаптації навчальних матеріалів для молодших школярів з ООП.....	39
Котляренко А. Педагогічні погляди К. Орфа як елемент музичного виховання в сучасній українській школі.....	43
Кравченко О. Адаптивна фізична культура при відхиленні розумового розвитку.....	47
Лазарєва М. Створення інклюзивного середовища для занять фізичною культурою.....	51
Литвиненко С. Методи пізнання дітьми довкілля, їх значення у розвитку дітей з особливими освітніми потребами.....	54
Молодан Д. Концепція фізичного виховання дітей та молоді.....	57
Перонкова А. Використання онлайн-дошки Gynzy на уроках математики в початковій школі.....	60
Попа О. Шляхи і засоби формування в дітей старшого дошкільного віку «екологічної культури».....	61
Редько Є. Особливості побудови уроку фізичної культури для підлітків з високою фізичною активністю.....	65
Рудомьотова Г. Нейромережі в сучасному візуальному мистецтві.....	68
Сарвілова С. Класичні європейські мистецько-педагогічні методики: актуальність інноваційних сучасних підходів.....	72
Славенко А. Педагогічні технології розвитку позитивного мислення у старших дошкільників.....	75
Станєв А. Оздоровчі ігри для осіб з інвалідністю.....	77
Строя О. Формування звичок здорового способу життя в учнів 5-8 класів.....	80
Фоміна В. Інтегроване навчання як засіб розвитку пізнавального інтересу молодших школярів.....	83
Христюк Б. Визначення чинників мотивації підлітків до занять фізичною культурою і спортом.....	85
Чумаченко А. Формування моральних якостей дошкільників засобами народної культури.....	90
Ястребова М. Про один із ресурсів здоров'язбереження сучасних дошкільників....	93

і прослуханих музичних творів), а також кращі роботи, що відображають особистісні навчальні результати з музики, такі як дипломи, подякові роботи, виконані листи, виконані вікторини; грамоти за участь у конкурсах, твори, аудіозаписи з власним виконанням, самостійно підготовлені доповіді, реферати, повідомлення про композиторів та виконавців, роздуми про відібрані матеріали та своє просування. Результатом музичної діяльності є виставка портфоліо, де школяр демонструє свої здобутки, пояснюючи, чому саме цю роботу він вважає гідною.

Таким чином, сьогодні завдання шкільної освіти зосереджуються навколо особи дитини, розкриття її індивідуальності та неповторності, тому дуже важливо сформувати у неї творче ставлення до дійсності. Створення сприятливих педагогічних умов, використання накопиченого арсеналу методів навчання та виховання, застосування комп'ютерних технологій дозволяють активізувати творчу діяльність учнів на уроці музики.

Література:

1. Павленко І. Г. Розвиток творчих здібностей школярів як результат освітньої діяльності. Актуальні питання розвитку сучасної науки. Матеріали науково-практичної конференції. 2020. (11–13 березня, Болгарія, Софія). № 70, Т. 3. С. 89–93.
2. Бордюк О.М. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2015. Вип. 41. С. 167-188.
3. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва. Теорія та методика викладання художніх дисциплін. К. Освіта України, 2008. 274 с.
4. Олексюк О.М., Ткач М.М., Лісун Д.В. Герменевтичний підхід у вищій художній освіті: кол. монографія. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 164 с.
5. Черкасов В.Ф. Теорія та методика музичної освіти: навч. посібник. Тернопіль. Навчальна книга – Богдан, 2014. 472 с.

РОЛЬ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Крістіна Карп

*студентка I курсу магістратури
педагогічного факультету*

*Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – к. пед. н., в.о.доц. Сич Ю. І.*

У сучасному світі, де цифрові технології пронизують усі сфери життя, формування читацької компетентності молодших школярів набуває пріоритетного значення. Саме в початкових класах закладаються основи вміння читати, розуміти і критично осмислювати інформацію, що є необхідним для подальшого навчання і життя в інформаційному суспільстві.

Проте, на жаль, сучасні дослідження в Україні свідчать про тенденцію до зниження рівня читацької грамотності серед учнів. Це зумовлено кількома чинниками: зниженням

зацікавленості в читанні на фоні зростаючого впливу цифрових технологій; недостатнім акцентом у навчальному процесі на розвиток умінь аналізувати тексти; а також відсутністю системного підходу до формування читацької компетентності. Така ситуація актуалізує потребу у створенні ефективних педагогічних умов для підготовки молодших школярів до самостійної роботи з текстами, розвитку їх читацької компетентності як важливої складової комунікативної та пізнавальної діяльності, а також у залученні дітей до літератури як мистецтва слова. Ці умови можна створити завдяки сучасним цифровим технологіям, які є потужним інструментом для розвитку читацької компетентності молодших школярів. Вони не замінюють учителя чи друковану книгу, але значно розширюють можливості навчального процесу, роблячи його більш доступним, цікавим і ефективним. Головне ж завдання педагога на цьому етапі – використовувати ці інструменти з розумінням мети і потреб дитини, сприяючи формуванню активного, мислячого й читаючого покоління.

Проблемі читацької компетентності присвячено багато теоретичних та експериментальних досліджень науковців (Т.Г. Лубенець, О.Ф. Музиченко, Н.Ф. Скрипченко, О.Я. Савченко, В.О. Науменко, В.А. Кирюшкін, А.П. Шанько, Ш.А. Амонашвілі, І.П. Гудзик), які дозволили визначити шляхи розвитку читацької діяльності школярів і запропонувати інноваційні технології вироблення читацької компетентності молодших школярів.

Зазначимо, що читацька компетентність – це здатність учня не лише технічно читати текст, а й розуміти його зміст, аналізувати, робити висновки, висловлювати власну думку. Читацьку компетентність у системі початкового навчання доцільно розглядати як предметну, яку в свою чергу можна розуміти як особистісне утворення, що інтегрує відповідно до вимог певного предмета, знання, уміння й навички, особистий досвід, ставлення до процесу і результату. Відтак і читацьку компетентність учня можна розуміти як сукупність освітніх елементів, яка виявляється у володінні системою літературних знань, умінь і навичок, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості та здатності їх використовувати з метою пізнання навколишньої дійсності, задоволення власних потреб (пізнавальних, естетичних, самоосвітніх та ін.). Як бачимо, читацька компетентність визначається не лише обсягом літературних знань, початкових читацьких умінь і навичок з їх відтворенням, а й здатністю школяра засвоювати знання та застосовувати їх у власній літературній діяльності. Передумовами оволодіння читацькою компетентністю є достатньо сформована навичка читання молодшого школяра, спеціальні здібності та інтерес до читання літературних творів [1, с.49].

Читацька компетентність інтегрує в собі компоненти, які взаємодіють і формують гармонійного читача:

- когнітивний (знання);
- комунікативний (слухання, читання, говоріння, письмо);
- ціннісний (оцінні судження і ставлення учня до прочитаного);
- діяльнісний (уміння, навички, способи діяльності);
- особистісно-творчий (мотиваційно-ціннісні ставлення, прагнення особистості до навчання, пізнання і діяльності).

Кожен із компонентів може бути представлений як інтегрована якість особистості. У самій ж структурі читацької компетентності можна виділити такі складові:

- мовленнєва, яка передбачає формування і розвиток мовленнєвих умінь і навичок;
- літературознавча, яка передбачає формування основ теоретиколітературних знань і вмінь ними користуватися;
- бібліотечно-бібліографічна – передбачає уміння учня працювати з книгою, періодичними виданнями як джерелами отримання інформації; наявність у молодших школярів певного кола читання; знання початкових бібліотечно-бібліографічних понять та вмінь користуватися довідковою літературою;
- літературно-творча – передбачає розвиток і реалізацію літературно-творчих умінь і здібностей учнів;

- емоційно-ціннісна – передбачає розвиток емоційної і почуттєвої сфери учнів, уміння висловлювати оцінні судження щодо прочитаного.

Звернемо увагу, що усі виокремлені складові читацької компетентності взаємопов'язані, а результатом їх взаємодії є сформованість читацької компетентності молодшого школяра [1, с.50].

З метою підтримки розвитку усіх окреслених складових читацької компетентності, ефективним буде застосування сучасних цифрових технологій. Серед переваг їх використання у розвитку читацької компетентності молодших школярів можна зазначити наступні:

1. Підвищення мотивації до читання – сучасні діти активно користуються гаджетами, тому інтеграція навчання в цифровий простір робить його природним і більш цікавим.

2. Розвиток критичного мислення – робота з різними джерелами, зіставлення текстів, аналіз змісту розвивають здатність мислити самостійно.

3. Індивідуалізація навчання – технології дають можливість враховувати інтереси, здібності та рівень знань кожного учня.

4. Формування інформаційної грамотності (медіаграмотності) – уміння читати тексти в різних форматах, розпізнавати достовірність інформації є невід'ємною частиною читацької компетентності.

Але, попри очевидні переваги, використання технологій вимагає дотримання певних умов: педагог має володіти цифровою грамотністю; необхідно забезпечити технічну базу (інтернет, пристрої, програмне забезпечення); важливо дотримуватися балансу між традиційними та цифровими методами; слід враховувати вікові особливості молодших школярів і уникати перевантаження.

Одним із ключових аспектів впливу сучасних технологій на розвиток читацької компетентності є значне розширення доступу до різноманітних текстів. Електронні книги, аудіокниги, інтерактивні навчальні платформи та онлайн-бібліотеки надають можливість молодшим школярам знайомитися з широким спектром літератури різних жанрів, стилів та форматів. Це сприяє формуванню у них широкого читацького кругозору, розвитку стійкого інтересу до читання та збагаченню словникового запасу [2, с. 82]. Використання мультимедійних матеріалів, таких як відео, анімація та інтерактивні ігри, допомагає візуалізувати зміст тексту, робити його більш зрозумілим та емоційно забарвленим, що особливо важливо для молодших школярів з їхнім переважно образним мисленням [3, с. 46].

Важливим аспектом є також використання інтерактивних технологій для розвитку навичок розуміння та аналізу тексту. Онлайн-платформи з інтерактивними вправами, вікторинами, завданнями на встановлення відповідностей та завданнями на вибір правильної відповіді дозволяють учням активно взаємодіяти з текстом, перевіряти своє розуміння та розвивати критичне мислення. Наприклад, після прочитання оповідання про пригоди маленького дослідника, учням пропонують інтерактивну гру, де вони мають відповісти на запитання щодо сюжету, розташувати події в правильному порядку, знайти відповідності між персонажами та їхніми діями, а також вибрати правильні відповіді на запитання, що вимагають аналізу поведінки персонажів та їхніх мотивів. Така гра не лише допомагає закріпити розуміння тексту, але й розвиває логічне мислення, увагу та здатність робити висновки [4, с. 434].

Не менш значущим є використання технологій для розвитку навичок читання вголос та виразного читання. Аудіокниги та програми для озвучування тексту, дозволяють учням слухати професійне читання, аналізувати інтонацію та тембр голосу, а також практикуватися у власному відтворенні тексту. Використання технологій для запису та аналізу власного читання, допомагає усвідомити свої помилки та працювати над їх виправленням. Крім того, використання інтерактивних програм для розвитку мовлення, дозволяє школярам тренувати артикуляцію, дикцію та темп читання [5, с. 110].

Особливу увагу, слід приділити використанню технологій для розвитку навичок інформаційної грамотності. Вміння знаходити, оцінювати та використовувати інформацію з різних джерел є надзвичайно важливим у сучасному інформаційному суспільстві. Використання освітніх веб-сайтів, онлайн-енциклопедій та пошукових систем, під керівництвом вчителя, допомагає учням розвивати ці навички [6, с. 28].

З огляду на зазначене, до сучасних цифрових технологій з розвитку читацької компетентності молодших школярів можна віднести:

- інтерактивні платформи (наприклад, «МійКлас», «Всеосвіта», LearningApps) – активізують увагу й зацікавленість учнів, дозволяють створювати цікаві вправи, ігри та тести;
- електронні книги та аудіокнижки – дають змогу урізноманітнити види читання, зробити його зручним для дітей;
- онлайн-бібліотеки та цифрові енциклопедії – допомагають розширювати кругозір школярів, вчать шукати і критично оцінювати інформацію;
- мультимедійні презентації та відео – сприяють кращому розумінню змісту твору, допомагають візуалізувати персонажів, події, теми;
- цифрові інструменти для створення текстів (Google Docs, Canva) – формують навички письмового мовлення, дозволяють учням бути активними авторами.

Отже, сучасні технології відіграють досить важливу роль у розвитку читацької компетентності молодших школярів. Вони розширюють доступ до різноманітних текстів, роблять процес читання більш захоплюючим та інтерактивним, а також сприяють розвитку навичок розуміння, аналізу, виразного читання та інформаційної грамотності. Однак, важливо пам'ятати, що технології є лише інструментом, а ключову роль у розвитку читацької компетентності відіграє вчитель, який повинен вміло використовувати їх для досягнення навчальних цілей.

Література:

1. Вашуленко О.В. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2011. № 1. С. 48-50.
2. Старагіна І. П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навч-метод. посіб. Харків: Соняшник, 2020. 176 с.
3. Мартиненко В. О. Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів: метод. посіб. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
4. Голуб Н. М. Особливості індивідуального підходу до учнів молодшого шкільного віку при корекції в них недоліків усного мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2016. Вип 8. С. 434.
5. Шитесва А. М. Шляхи формування читацької компетентності молодших школярів: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. для студ., аспірантів, докторантів, молодих учених. Харків: Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2021. С. 110.
6. Осадча О., Романенко Ю. Рекомендації щодо формування читацької компетентності учнів на рівні початкової освіти. Київ: Український центр оцінювання якості освіти, 2022. 47с.

Карп К. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ.....	479
Bliashevska A., Guchuk A. THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF DEVELOPMENT MOTIVATION OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN.	484
Abramchuk D., Shevchuk N., Mudryk D. ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A COGNITIVE PARTNER IN HISTORY EDUCATION.....	488
Годованець Н.І., Годованець А.В. ВИКОРИСТАННЯ TEST-TEACH-TEST ПІДХОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	492
Abbasov A. QLOBAL TƏHSİL HAQQINDA TƏDQİQLƏR: BƏZİ NƏTİCƏLƏR BARƏDƏ.....	493
Rəfiyeva X.Ə. ŞAGİRD LƏR GÖZƏLLİYİN SİRLƏRİNİ MƏKTƏBDƏ ÖYRƏNİRLƏR	502
Mirzəyeva S.T. ƏLİLLİYİN SOSIAL MODELİ ƏSASINDA İNKLUZİV TƏHSİL SİYASƏTİNİN FORMALAŞMASI VƏ TƏTBİQİ.....	505
Farajova G.A. DISTANCE LEARNING: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN HIGHER EDUCATION.....	509
Quliyeva K. BAKIDA İLK MÜSƏLMAN QIZ MƏKTƏBİ.....	515
Həsənova N.S. TƏHSİLDƏ GƏNCLƏRİN İNNOVATİV DÜŞÜNCƏ TƏRZİNİN FORMALAŞMASI.....	521
Allahverdiyev V. BƏXTİYAR VAHABZADƏNİN POEMALARINDA MILLİ VƏ BƏŞƏRİ İDEYALARIN TƏRƏNNÜMÜ.....	524
Nuriyeva Sh.M. FORMATION OF THE LEGAL FRAMEWORK IN DIGITAL BANKING.....	529

5. Стратегія розвитку Харківської області на 2021-2027 роки (оновлена редакція). Харківська обласна державна адміністрація, 2025. <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1021/102038/files/Strategy-2027.pdf>
6. Kharkiv Institute for Social Research (2024). Edigital Learning Centres And Providing Access To Formal Education. URL : https://khisr.kharkov.ua/wp-content/uploads/2025/01/Report_DLC_2024-En.pdf
7. Morrissey D. (2023). Creative Clusters: A collaborative approach to cultivating creativity in schools. Department of Education (Ireland). <https://artsineducation.ie/resource/creative-clusters-a-collaborative-approach-to-cultivating-creativity-in-schools/>
8. UNESCO Framework for Culture and Arts Education (2024)/ URL : https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/02/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_0.pdf

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Карп Крістіна

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Педагогічний факультет

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна

В умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства, формування читацької компетентності молодших школярів набуває особливої актуальності та потребує переосмислення традиційних педагогічних підходів. Сучасні діти, які зростають у цифровому середовищі, демонструють інші особливості сприйняття та обробки інформації порівняно з попередніми поколіннями, що викликає необхідність інтеграції цифрових технологій у процес навчання читання. Водночас, незважаючи на активне впровадження інформаційно-комунікативних технологій в освітній процес, залишається недостатньо дослідженим питання ефективності використання цифрових засобів саме для розвитку читацької компетентності у початкових класах. Традиційні методики часто не враховують специфіку цифрового покоління та можливості, які надають сучасні технологічні рішення для мотивації до читання та поглиблення розуміння тексту. Тому, виникає потреба у комплексному дослідженні потенціалу цифрових технологій як засобу формування читацької компетентності молодших школярів та розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо їх оптимального використання. Означена проблематика і визначає актуальність нашого дослідження.

У процесі формування читацької компетентності молодших школярів виникає необхідність пошуку та впровадження інноваційних підходів, які б

відповідали особливостям цифрового покоління та сучасним вимогам освітнього процесу. Однак традиційні методики навчання читання часто не враховують можливості, які надають цифрові технології для підвищення мотивації учнів до читання та розвитку їхніх читацьких навичок. Крім того, відсутність системного підходу до інтеграції цифрових засобів у процес формування читацької компетентності може ускладнити роботу вчителя та знизити ефективність навчального процесу. Існуюча практика показує, що педагоги часто використовують цифрові технології фрагментарно, без урахування їхнього потенціалу для комплексного розвитку всіх компонентів читацької компетентності. Отож, актуальним є питання розробки та впровадження ефективних методів використання цифрових технологій для розвитку читацької компетентності у початкових класах, що сприятиме підвищенню якості навчання читання та формуванню стійкої мотивації до читацької діяльності.

Значний внесок у дослідження проблеми формування читацької компетентності зробили такі вчені, як О. Я. Савченко у роботі «Дидактика початкової школи», яка обґрунтувала теоретичні засади навчання читання в початковій школі та М. С. Вашуленко в дослідженні «Методика навчання української мови і читання в початкових класах», де розкрито особливості розвитку читацьких умінь молодших школярів. Питання використання інформаційних технологій в освіті досліджували В. Ю. Биков у праці «Моделі організаційних систем відкритої освіти», О. І. Пометун в роботі «Інтерактивні технології навчання», Н. В. Морзе у дослідженні «Методика навчання інформатики». Проблеми читацької компетентності в контексті сучасних освітніх реформ вивчали Т. С. Яценко, О. В. Джежелей, Г. М. Коваль та інші дослідники.

Невирішеною частиною загальної проблеми формування читацької компетентності є недостатня розробленість методичних підходів до системного використання цифрових технологій саме для розвитку читацьких умінь молодших школярів, а також відсутність комплексних досліджень ефективності різних цифрових засобів у процесі формування читацької компетентності.

Мета статті – дослідження потенціалу цифрових технологій як засобу розвитку читацької компетентності молодших школярів з метою підвищення ефективності навчання читання.

Зазначимо, що читацька компетентність є багатокomпонентною структурою, що включає технічну та смислову сторони читання. За визначенням О. Я. Савченко, читацька компетентність – це вміння розшифровувати та розуміти письмовий текст, правильно інтерпретувати його, враховуючи задум автора, а також давати тексту власні оцінки й робити на його основі висновки [6, с. 7-9]. Дослідники виділяють основні компоненти читацької компетентності: мовленнєву, яка передбачає формування і розвиток мовленнєвих умінь і навичок, та літературознавчу, яка передбачає формування загальної культури читання [3, с. 80-82]. Аналіз сучасної педагогічної практики показує, що традиційні методи формування читацької компетентності не завжди відповідають потребам цифрового покоління. Молодші школярі, які з раннього віку взаємодіють із

цифровими пристроями, демонструють інші особливості сприйняття інформації, що потребує перегляду підходів до навчання читання [2, с. 4-6].

Сучасні цифрові технології пропонують широкий спектр можливостей для розвитку читацької компетентності молодших школярів. Електронні освітні ресурси (ЕОР), інтерактивні підручники, освітні додатки та онлайн-платформи для читання створюють нові можливості для мотивації учнів до читацької діяльності [5, с. 36-40]. В. Ю. Биков у своїх дослідженнях зазначає, що використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті сприяє індивідуалізації навчального процесу та підвищенню його ефективності [1, с. 7-9]. Водночас, аналіз педагогічної практики свідчить, що більшість учителів використовують цифрові засоби епізодично, не реалізуючи повною мірою їхній потенціал [7, с. 69-71]. Це призводить до неефективного використання можливостей цифрових технологій для комплексного розвитку читацьких умінь молодших школярів.

Особливе значення має мультимедійність цифрових освітніх ресурсів, яка дозволяє поєднувати текст, зображення, звук та анімацію для створення цілісного освітнього середовища. Дослідження Н. В. Морзе показують, що використання мультимедійних елементів сприяє кращому запам'ятовуванню та розумінню інформації молодшими школярами [5, с. 38-42]. Інтерактивність цифрових технологій також створює умови для активної участі учнів у навчальному процесі, що особливо важливо для формування читацької мотивації. Проте існує ризик розсіювання уваги учнів через надлишок мультимедійних елементів, що може негативно впливати на концентрацію під час читання [4, с. 115-117]. Тому, важливо знайти оптимальний баланс між інформативністю та візуальним навантаженням цифрових освітніх ресурсів.

На основі аналізу теоретичних джерел та педагогічної практики нами висунуто гіпотезу дослідження: систематичне використання цифрових технологій у навчальному процесі може суттєво підвищити ефективність формування читацької компетентності молодших школярів за умови їх інтеграції з традиційними методиками та врахування вікових особливостей учнів.

Для перевірки висунутої гіпотези було розроблено комплексну методологію дослідження, що включає теоретичний аналіз наукових підходів до проблеми формування читацької компетентності та використання цифрових технологій в освіті. Емпірична частина дослідження передбачала спостереження за навчальною діяльністю учнів у процесі використання цифрових технологій, тестування рівня читацької компетентності до та після впровадження цифрових засобів, а також анкетування учнів щодо мотивації до читання. Важливою складовою методології став педагогічний експеримент, під час якого апробовувалася авторська методика інтеграції цифрових технологій у процес формування читацької компетентності.

Дослідження проводилося на базі Ізмаїльської гімназії №2 з початковою школою з участю 50 учнів 4-А та 4-Б класів, які були розподілені на експериментальну та контрольну групи по 25 осіб у кожній. Експериментальна методика включала використання інтерактивних електронних книг, роботу з

онлайн-платформами (Learning.ua, Wordwall), відеоплатформу (YouTube), сервісів для тестування (Google forms), інтерактивного аркушу (Liveworksheets.com) та обговорення прочитаного. Контрольна група навчалася за традиційною методикою з мінімальним використанням цифрових технологій.

До початку експерименту рівень читацької компетентності в обох групах був приблизно однаковим. У контрольній групі високі результати продемонстрували 40% учнів, в експериментальній – 32%; достатній рівень мали відповідно 20% і 24% учасників; середній – 28% і 36%; початковий – 12% та 8%.

Після впровадження цифрових технологій в експериментальній групі спостерігається чітка позитивна динаміка. Кількість учнів із високим рівнем зросла до 40% (порівняно з 32% до експерименту), з достатнім – до 36% (було 24%), водночас частка учнів із середнім рівнем зменшилася до 24% (було 36%), а початковий рівень зник повністю. У контрольній групі показники залишилися незмінними (Таблиця 1).

Таблиця 1. Рівень сформованості читацької компетентності до та після експерименту в контрольній й експериментальній групах

Рівень сформованості читацької компетентності	Контрольна група				Експериментальна група			
	До		Після		До		Після	
	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%
Високий рівень	10	40%	10	40%	8	32%	10	40%
Достатній рівень	5	20%	5	20%	6	24%	9	36%
Середній рівень	7	28%	7	28%	9	36%	6	24%
Початковий рівень	3	12%	3	12%	2	8%	0	0%

Аналіз результатів дослідження основних компонентів читацької компетентності молодших школярів виявив, що у контрольній групі показники залишилися без змін, а в експериментальній групі спостерігається зростання когнітивного, комунікативного та діяльнісного компонентів, що свідчить про підвищення читацької компетентності учнів. Ціннісний та особистісно-творчий компоненти зберегли високий і достатній рівні, із тенденцією до подальшого розвитку (Таблиця 2).

Таблиця 2. Аналіз основних компонентів читацької компетентності в контрольній та експериментальній групах

Основні компоненти читацької компетентності	Контрольна група		Експериментальна група	
	Рівень		Рівень	
	До	Після	До	Після
Когнітивний (розуміння змісту тексту, уміння аналізувати текст, визначати головну думку, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити узагальнення)	Достатній	Достатній	Середній	Достатній

Advanced Technologies in Scientific Research

Продовження табл. 2

Основні компоненти читацької компетентності	Контрольна група		Експериментальна група	
	Рівень		Рівень	
	До	Після	До	Після
Комунікативний (уміння висловлювати власну думку, слухати інших, переказувати текст)	Достатній	Достатній	Достатній	Високий
Ціннісний (емоційне ставлення до тексту, уміння оцінювати поведінку персонажів, розрізняти морально-етичні аспекти)	Високий	Високий	Високий	Високий
Діяльнісний (навички роботи з інформацією, уміння робити висновки)	Середній	Середній	Середній	Достатній
Особистісно-творчий (інтерес до читання, творче осмислення прочитаного, здатність до уяви, фантазування, створення власних інтерпретацій)	Достатній	Достатній	Достатній	Достатній

Отримані результати експерименту свідчать як про позитивні, так і про проблемні аспекти використання цифрових технологій для розвитку читацької компетентності молодших школярів. Серед позитивних результатів слід відзначити значне підвищення мотивації учнів до читання, розвиток навичок роботи з текстами, уміння аналізувати та переказувати текст. Водночас, було виявлено певні проблеми: надмірна залежність від технічних засобів може негативно впливати на формування навичок роботи з друкованим текстом, не всі учні однаково сприймають цифровий формат подання інформації. Крім того, використання цифрових технологій потребує постійного технічного забезпечення та підтримки, а також існує ризик розсіювання уваги через надлишок мультимедійних елементів.

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що систематичне використання цифрових технологій може стати ефективним засобом розвитку читацької компетентності молодших школярів за умови їх продуманої інтеграції в освітній процес. Важливо дотримуватися принципу доповнюваності, коли цифрові технології використовуються як доповнення до традиційних методів, а не як їх повна заміна. Необхідно забезпечувати баланс між роботою з цифровими та друкованими текстами, враховуючи індивідуальні особливості учнів при виборі цифрових інструментів. Ефективність використання цифрових технологій значною мірою залежить від рівня підготовки педагогів, тому потрібна систематична робота з розвитку їхньої цифрової компетентності. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на вивчення довгострокових ефектів використання цифрових технологій та розробку методичних рекомендацій для різних вікових груп учнів.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти: технологічний та методологічний аспекти. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2020. № 3. С. 5-12.
2. Вашуленко М. С. Методичні засади формування читацької компетентності молодших школярів в умовах Нової української школи. Початкова школа. 2021. № 8. С. 3-9.
3. Джежелей О. В. Інноваційні підходи до формування читацької компетентності учнів початкової школи. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2020. Випуск 28 (1). С. 78-85.
4. Коваль Г. М. Розвиток читацької грамотності молодших школярів засобами цифрових технологій. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. 2022. № 4. С. 112-119.
5. Морзе Н. В. Цифрові освітні ресурси як засіб підвищення ефективності навчання в початковій школі. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Т. 81. № 1. С. 34-46.
6. Савченко О. Я. Розвиток читацької компетентності учнів початкової школи в контексті реформування змісту освіти. Початкова освіта: методологія і практика. 2020. № 1. С. 5-13.
7. Яценко Т. С. Формування читацької компетентності в учнів початкових класів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Педагогічний дискурс. 2023. № 34. С. 67-74.

THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF DEVELOPMENT MOTIVATION OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN

Bliashevska Alla

Ph.D., Associate Professor

Guchuk Anastasiia

4th year student of speciality Primary Education

Lutsk Pedagogical College, Ukraine

The purpose of these theses is to outline ways of forming the motivation of younger schoolchildren with the help of interactive technologies. The task of the work – is to highlight the psychological and pedagogical factors of motivation of primary school children, concepts and types of interactive methods, to give specific examples of their application and to evaluate the obtained results and advantages for sustainable interest in learning.

In modern school, learning motivation is considered one of the central problems of pedagogy. It may be noted that younger schoolchildren have a natural curiosity and liveliness, but their interest in learning is not always sufficiently sustained or targeted. In particular, studies show that even when using different methods, the interest of elementary school students does not always take the form of conscious, active, internal

ДОДАТОК Є

Сертифікат з X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів з нагоди Всеукраїнського дня науки «ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО ПРОСТОРУ: ПОШУК СТУДЕНТА».

ДОДАТОК Ж

Сертифікат з 2 Міжнародної науково-практичної конференції
«Advanced Technologies in Scientific Research».

ДОДАТОК 3

Сертифікат з весняного інтенсиву за темою «У країні цифрових чудес та дружнього штучного інтелекту» за видавництвом «Ранок» та Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Сертифікат

24469-24464-13282

засвідчує, що
Карп Крістіна Дмитрівна
25.04.2025 успішно завершив(-ла) навчання
згідно з програмою підвищення кваліфікації
педагогічних і науково-педагогічних працівників
що передбачено Постановою КМУ від 21.08.2019 №800,
за напрямом "Цифровізація суспільства та освіти" з теми:
«У країні цифрових чудес та дружнього штучного інтелекту»
обсягом 8 год. / 0.27 кред. ECTS
та підвищив(-ла) рівень цифрової компетентності

Номер: 24469-24464-13282
Видано: 25.04.2025
Перевірка сертифікату:
<https://academyranok.com.ua/valid/>

Суб'єкт підвищення кваліфікації ТОВ Видавництво «Ранок» (код ЄДРПОУ 31060300)
Відповідно до коду виду економічної діяльності 85.59 «Інші види освіти, н.в.і.у.»
(КВЕД-2010), який включає діяльність курсів із підвищення професійної кваліфікації

Директор В.В.Круглов

